

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

HARİTALAMA VE İZLEME GÜNCELLEME ÇALIŞMASI

KADINLARA YÖNELİK ŞİDDET VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ

2020

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL-KAPTANOĞLU

Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

**Haritalama ve İzleme Çalışması:
2017-2020 Güncellemesi**

Doç. Dr. İlknur Yüksel-Kaptanoğlu

Aralık 2020

CEİD YAYINLARI

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2017-2020 Güncellemesi

Kaynak gösterilmek kaydıyla yararlanılabilir.

ISBN: 978-605-80901-7-0

Yıldızevler Mah. 721. Sokak, No:4/9 Çankaya, 06690

Ankara, Türkiye

Tel: 0 312 440 04 84

www.ceid.org.tr

www.ceidizler.ceid.org.tr

Kapak Fotoğrafı: Canva Pro Stock Media

Kapak/İç Tasarım: Hasan Kürşat Akcan

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin sorumluluğu altındadır. Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

DOÇ. DR. İLKNUR YÜKSEL-KAPTANOĞLU Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nde, Sosyal Araştırma Yöntemleri Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Enstitü'nün yürüttüğü Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmaları başta olmak üzere nicel ve nitel yaklaşımı olan birçok araştırmada yer almıştır. CEİD, Kadın Dayanışma Vakfı, Nüfusbilim Derneği, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Derneği, IUSSP ve EAPS üyesi olan İlknur Yüksel-Kaptanoğlu, kadınlara yönelik şiddet konusunda 2016 yılından beri Dünya Sağlık Örgütü'nün Kadına Yönelik Şiddet Verisi ve Tahminleri Teknik Danışma Grubu üyesidir.

İçindekiler

Giriş.....	6
Uluslararası Belgeler, Normlar ve Standartlar	8
Uluslararası Sözleşmeler ve Belgeler	8
Birleşmiş Milletler Uluslararası Sözleşme ve Belgeleri	8
CEDAW Genel Tavsiye Kararları	8
ILO 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşmesi	8
Birleşmiş Milletler Raporları ve Bildirileri	10
Avrupa Konseyi, Birliği Sözleşme ve Belgeleri.....	11
Kadınlara Yönelik Şiddet ve Eviçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	12
Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Strateji Belgesi 2018-2023	12
Eşitlik için Birlik: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi 2020-2025.....	12
Uluslararası Standartlar ve Ölçütler	14
Türkiye’de Mevcut Durum Analizi: Normatif Politik Yapı (Yapısal İzleme).....	15
Yerel Mevzuatın ve Politika Belgelerinin İnsan Hakları Belgeleriyle Uyumunun Haritalaması (Yapısal İzleme).....	15
Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu	15
Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB).....	15
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	17
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	18
İçişleri Bakanlığı	22
Sağlık Bakanlığı.....	23
Adalet Bakanlığı.....	23
Diyanet İşleri Başkanlığı	24
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK).....	24
TBMM- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK)	25
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)	25
Kadın Örgütleri, LGBTİ Örgütler ve Diğer Kamusal Aktörlerin Çalışmaları	27
TCK 103 Kadın Platformu.....	27
Nafaka Hakkı Kadın Platformu.....	27
TCK 103 Çocuk İstismarı Affına Karşı Kadın Platformu.....	27
Eşitlik için Kadın Platformu (EŞİK)	28
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.....	28

Kadın Dayanışma Vakfı.....	29
Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV).....	29
Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ).....	29
Havle Kadın Derneği	30
Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği.....	30
Eşitlik İzleme Kadın Grubu.....	30
KAOS-GL Derneği.....	30
Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (KCDP).....	30
BİANET Erkek Şiddeti Çetelesi.....	31
GREVIO Gölge Raporları.....	31
Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi	31
SU GENDER.....	31
Diğer Kamusal Aktörler	32
Göstergeler ve Veri Kaynakları	33
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Toplumsal Cinsiyet Endeksi	33
EIGE Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi.....	34
Türkiye’nin Göstergeler ile Mevcut Durumu	35
Kaynaklar	44

Giriş

Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği’nin toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye’deki durumunu değerlendirmeyi amaçladığı, uluslararası normlar çerçevesinde belirli tematik alanlarda haritalama ve izleme çalışmasının yapıldığı çalışmalarının tematik alanlarından biri kadınlara yönelik şiddettir. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınlara Yönelik Şiddet çalışması¹ 2017 yılına kadar bu alandaki gelişmeleri değerlendirmiş ve rapor 2018 yılında basılmıştır. Elinizdeki çalışma, 2017 yılından Temmuz 2020 tarihine kadar uluslararası alanda ve Türkiye’deki çalışmalar açısından değerlendirme ve raporu güncelleme amacını taşımaktadır.

Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet, dünya genelinde en çok partner şiddeti ve ev içi şiddet açısından ele alınmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 2019 yılında çalışma yaşamında şiddet ve tacizin ortadan kaldırılmasına ilişkin 190 sayılı sözleşmesi, şiddet ile mücadeleyi genişleten önemli adımlardan biridir. Bu süre içinde küresel düzeyde öne çıkan bir diğer konu ise, Covid-19 salgını nedeniyle yaşanan karantina sürecinde kadınların ev içinde daha fazla şiddete maruz kalma riski ve hizmetlerde yaşanan sorunların ön plana çıkmasıdır. Özellikle uluslararası kuruluşlar ve bu alanda çalışan kadın örgütleri, bilgilendirme ve değerlendirme çalışmaları yapmış ve pandemi döneminde bu alandaki araştırmalarda dikkat edilmesi gerekenleri gündeme getirmişlerdir.

Türkiye’de 2017-2020 yılları, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet açısından oldukça tartışmalı ve hareketli bir dönem oldu. Bu süreci kabaca dört başlık altında ele alırsak, ilk başlık altında, toplumsal cinsiyet kavramının kullanımına ilişkin tartışmalar yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramına yönelik bu tartışmalar, kavramı eleştiren grupların baskısının da etkisiyle, kamu kurumlarının belge ve metinlerden bu kavramın çıkarılması oldu. Yüksek Öğretim Kurumu’nun hazırladığı Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi’nin kaldırılması ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın yürüttüğü Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi’nin (ETÇEP) sonlandırılması bu konudaki en somut iki örnek olarak verilebilir. Toplumsal cinsiyet kavramının kamu kurumlarının belgelerinde kullanılmamaya başlanmasını takip eden süreç, kadın hakları açısından elde edilen kazanımlar açısından bir geriye gidişin hızlanmasının işareti oldu.

İkinci başlık, cinsel istismar ve çocuk yaşta evlilikler konusu öncelikli olacak biçimde yasal düzenlemeler ile ilgiliydi. Türk Ceza Kanunu’nun 103. Maddesi ve nafaka hakkı ile ilgili tartışmalar halen tartışılıyor. 2016 yılında kadın örgütlerinin oluşturduğu TCK 103 Kadın Platformunun baskısı ile geri çekilen TCK 103 ile ilgili “cinsel istismarcılara yönelik af ve istismar eden kişi ile evlilik önergesi” yeniden gündeme geldi. Çocukların cinsel istismarda bulunan kişiler ile evlendirilmeleri yoluyla suçun ortadan kalkmasını da içeren değişiklik önerisine ilişkin TCK 103 Çocuk İstismarına Karşı Kadın Platformu, çocuk istismarı faillerine yönelik af girişiminin çocukların ve kadınların insan haklarının ihlali olduğunu dile getiren ve çocuk evliliklerin suç olduğunu 2020 yılı boyunca anlatan kampanyalar ve basın bildirimleri yaptı ve bu çalışmalar devam ediyor.

¹ Rapor İlknur Yüksel-Kaptanoğlu tarafından yazılmış, Cansu Dayan bu çalışmaya katkıda bulunmuştur.

Üçüncü başlık, Covid-19 salgını nedeniyle kadınlar ve kız çocuklarına yönelik eviçi şiddetin artması ve hizmetlerin yetersizliğiyle ilgiliydi. Özellikle kadın örgütleri bu konuda yaptıkları çalışmalar ve araştırmalar ile artan şiddet riskine ve hizmetlerin yetersizliğine dikkat çekerek, acil eylem planlarına olan ihtiyacı gündeme getirdi.

Dördüncü başlık, toplumsal cinsiyet kavramı ve yasal düzenlemeler ile bağlantılı olarak uluslararası sözleşmelerden Türkiye’nin imzasını çekmesi konusu oldu. Uzun zamandır bazı gazete yazarları tarafından gündeme getirilen İstanbul Sözleşmesi’ne atılan imzanın geri çekilmesine yönelik talepler, hükümet düzeyinde de onay gördü. İstanbul Sözleşmesine karşı çıkılmasında “ailenin yıkılması”, “cinsel yönelimin teşvik edilmesi”, “toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının kullanımının ve Sözleşmenin dine ve kültürel yapıya uygun olmadığı” gibi argümanların gündeme getirilmesiydi. 2020 yılı kadın örgütleri başta olmak üzere hak temelli örgütler, sendikalar ve uluslararası kuruluşların sosyal medya öncelikli olacak biçimde kampanyalar yürütmesi ile sonuçlandı. Kadın örgütleri soysal medyanın yanı sıra birçok ilde protesto gösterileri düzenlendi. Kampanyalar ve protestolar devam ederken, İstanbul Sözleşmesi ile başlayan karşıt kampanyanın kadın ve çocuk hakları alanına ilişkin Lanzarote Sözleşmesi’nden CEDAW’a kadar uzanma ihtimalini gündeme getiren söylemler söz konusu oldu.

Kadın örgütleri, kadın haklarını tehdit eden bütün bu saldırılar ve gelişmeler karşısında TCK 103 Kadın Platformu, TCK 103 Çocuklara İstismar Kadın Platformu, EŞİK Kadın Platformu olarak bir araya gelerek oldukça etkili ve kapsamlı kampanyalar yürüttü.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınlara Yönelik Şiddet haritalama ve izleme çalışmasının bir güncellemesi olan bu çalışmada, güncel gelişmeler değerlendirilmiştir. Giriş bölümünün ardından, ikinci bölümünde, uluslararası belgeler, normlar ve standartlar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde, 2017-2020 yılları arasında Türkiye’nin kamu politikaları toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden değerlendirilmiştir. Göstergeler ve veri kaynaklarındaki güncel gelişmelerin ardından, son bölümde Türkiye’deki mevcut duruma ilişkin göstergelere yer verilmiştir.

Uluslararası Belgeler, Normlar ve Standartlar

Uluslararası Sözleşmeler ve Belgeler

Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile mücadeleyi destekleyen uluslararası sözleşme ve belgelerin listesine eklenenler Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi açısından gruplandırılarak verilmiştir.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Sözleşme ve Belgeleri

CEDAW Genel Tavsiye Kararları

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) birçok Genel Tavsiye Kararında² (GTK) kadınlara yönelik şiddet konusu ele alınmıştır. 2017 yılında yayınlanan 35 sayılı GTK'nın ardından yayınlanan 36 ve 37 sayılı kararlarında da şiddete ilişkin tavsiyeler vardır. Kadınların ve kız çocuklarının eğitimlerini konu alan **CEDAW 36 sayılı Genel Tavsiye Kararı**nda, eğitimin tüm insan haklarının yaşama geçirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, barışın kolaylaşması ve özgürlükler açısından önemli bir hak olduğuna değinilmiştir. Eğitim ile diğer haklar arasındaki ilişkiyi gündeme getiren kararda, çocuk evliliklerinin önlenmesi, anne ölümlerinin azaltılması, kadınların sağlığının iyileşmesi ve yoksulluğun azaltılmasındaki etkisi vurgulanmıştır. **CEDAW 37 sayılı Genel Tavsiye Kararı** ise, iklim değişimi ve doğal afet riskleri konusuna toplumsal cinsiyet eşitliği açısından yaklaşmıştır. 2018 yılında yayınlanan bu kararda, afet ve risk durumlarında toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, ekonomik şiddet, insan ticareti ve zorla evliliklerin artma riskine dikkat çekilmiştir.

İnsan haklarının, cinsel yönelim ve cinsel kimlik farkı göz etmeksizin tüm insanlar için sağlanması amacıyla 2006 yılında Endonezya'nın Yogyakarta kentinde yapılan toplantı sırasında 2007 yılında yayınlanmıştır. Birleşmiş Milletler'in hazırladığı bu ilkeler, lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüel bireylerin haklarını detaylandırmaktadır. Bu bildirin, 2017 yılında **Yogyakarta İlkeleri+10** adıyla eklemeler ile birlikte yayınlanmıştır.

ILO 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşmesi

2019 yılında ILO'nun 100. yıldönümünde imzalanan 190 sayılı sözleşme, çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve tacize işaret eden ilk yasal sözleşmedir. Sözleşme kadınlara yönelik şiddete ilişkin daha önceki uluslararası sözleşmelere ve insan hakları sözleşmelerine referans vererek, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve tacizi içerecek biçimde herkes için şiddet ve tacizin olmadığı bir çalışma yaşamı hakkı olduğunu, çalışma yaşamında yaşanan şiddet ve tacizin insan hakları ihlali ve istismar olduğunu, bunların eşit fırsatları tehdit ettiğini ve insana yakışır iş tanımı içinde yer alamayacağını, kabul edilemeyeceğini

² 12 No.lu GTK (), 19 sayılı GTK (1992), 35 No.lu GTK (2017)

hatırlatmaktadır. Sözleşme, şiddetin ve tacizin önlenmesinin insan onuruna saygı ve karşılıklı saygı/özel temeline dayalı bir çalışma kültürü açısından önemine değinir. Üye devletlerin şiddete ve tacize sıfır toleransı destekleyen bir çalışma ortamı oluşturulmasındaki sorumluluğunun önemini vurgular. Sözleşme, kamu veya özel, formel veya enformel ekonomi, kırsal veya kentsel alanlarda çalışan kanun ile işçi statüsünde çalışanlardan, sözleşme statüleri dikkate alınmaksızın çalışan tüm kişiler, staj ya da çıraklığı içerecek biçimde eğitim alan kişiler, işi sonlandırılmış kişiler, gönüllüler, iş arayanlar ve iş başvurusu yapanlar ile bir işverenin otoritesi, görevleri veya sorumluluğu altında bulunan kişileri içerecek kadar geniş kapsamda ele alınmıştır. Sözleşme, çalışma yaşamında şiddet ve tacizin yasaklanması, bu alana ilişkin politikaların yapılması, şiddetin önlenmesi ve şiddet ile mücadele için gerekli önlemlerin alınmasını içerecek stratejik planların hazırlanması, şiddet mağdurlarının desteklenmesi, izleme mekanizmalarının oluşturulması/ güçlendirilmesi, şiddet ve taciz konusundaki farkındalığın artırılması ve bilgilendirme içerikli programlar, eğitimler, rehberler gibi dokümanlar hazırlanması ve çalışma yaşamında bireylere bu bilgilerin aktarılması amacını taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargılara ve çocuk işçiliği ile mücadele de sözleşme kapsamı içindedir.

Sözleşmede, çalışma yaşamında şiddet ve tacizi “fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik zararı amaçlayan, bunlarla neticelenen veya neticelenmesi muhtemel olan, bir defaya mahsus veya tekrarlanan, bir dizi kabul edilemez davranış ve uygulamaları veya bunlarla ilgili tehditleri, ifade eder ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve tacizi de içermektedir”³ biçiminde tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve taciz⁴ ise “toplumsal cinsiyetlerinden dolayı kişilere yöneltilen veya belirli bir cinsiyet veya toplumsal cinsiyetten olan kişileri orantısız şekilde etkileyen şiddet ve taciz anlamına gelir ve cinsel tacizi içerir” tanımıyla açıklanmaktadır. Özellikle kadınların çalışma yaşamında daha fazla maruz kaldıkları şiddet ve tacize dikkat çeken sözleşmenin temel ilkeleri şiddet ve tacizin olmadığı çalışma hakkına saygı gösterilmesi ile bunların önlenmesi, ortadan kaldırılması için yürütülecek politikaların toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım ile bütünlüklü ve kapsayıcı olması vurgulanmıştır. Şiddet ve tacizi dikkate alan bu yaklaşım ile Sözleşme aşağıdaki temel ilkelere yer vermektedir (madde 4(2)):

- a) Şiddet ve tacizi kanunen yasaklama,
- b) İlgili politikaların şiddet ve tacizi ele almasını sağlama,
- c) Şiddet ve tacizi önleyecek ve bunlarla mücadele edecek tedbirleri uygulamak amacıyla kapsamlı bir stratejiyi kabul etme,
- d) Uygulama ve izleme mekanizmaları oluşturma veya güçlendirme,
- e) Çözüm bulma araçlarına erişim ve mağdurlara destek sağlama,
- f) Yaptırımlar getirme,
- g) Uygun görüldüğü şekilde, erişilebilir biçimlerde araçlar, rehberlik, eğitim ve öğretim geliştirme ve farkındalık yaratma ve

³ ILO 190 sayılı Sözleşme Madde 1(a)

⁴ ILO 190 sayılı Sözleşme Madde 1(b)

- h) İş teftiş kurulları veya diğer yetkili organlar aracılığıyla olanlar da dâhil olmak üzere, şiddet ve taciz vakalarının denetimi ve soruşturulması için etkin araçlar sağlamayı içerir.

İmzalandığı tarihten bir yıl sonra (25 Haziran 2021) yürürlüğe girecek olan ILO 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme, eşitlik/toplumsal cinsiyet eşitliği, insan onuruna saygı, ayrımcılık yasağı, şiddetsizlik normlarını içermektedir. Bu sözleşmede, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet vurgusunun birlikte yapılması, toplumsal cinsiyetin dar anlamıyla sadece kadınlara referans verecek biçimde ele alınmadığını göstermektedir. Buna bağlı olarak, daha önceki raporda kullanılan kadınların güçlenmesi normuna yer verilmemiştir. Şiddet mağdurlarının desteklenmesinden söz edilmiştir. Sözleşmede özen gösterme normu kullanılmamış olmakla birlikte, İngilizce "respect" olarak tanımlanan ve Türkçede saygı olarak çevirdiğimiz ancak içinde özeni de barındıran bir norma yer verilmiştir.

Birleşmiş Milletler Raporları ve Bildirileri

Birleşmiş Milletler kuruluşlarının kadınlara yönelik şiddet alanındaki çalışmaları Covid-19 salgını nedeniyle 2019-2020 yılını büyük oranda sağlık sektörüne odaklandı. Özellikle, Dünya Sağlık Örgütü diğer BM kuruluşları ile birlikte Covid-19 sürecine ilişkin birçok çalışma yayınladı. WHO ve UN WOMEN son yayınlarından biri Covid-19 sürecinde kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet verisi toplanmasına ilişkindi. BM bünyesinde, sağlık sektörünün kadınlara yönelik şiddet konusundaki çalışmalarına odaklanan WHO, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin Saygı/Özen konusunu gündeme getirdi (WHO-RHR, 2020). WHO, Covid-19 sürecinde şiddete maruz kalan kadınlara yönelik sağlık sektörünün ve sisteminin yapacaklarını gündeme getirmeye devam etti (WHO-HRP, 2020). Birleşmiş Milletler Şiddet Özel Raportörü Ms. Dubravka Šimonović, üreme sağlığı bakım hizmetleri sürecinde özellikle doğum sırasında kadınlara yönelik şiddet ve kötü muamele konusunda bilgi üretilmesine yönelik çağrıda⁵ bulunmuştur (BM, 2019).

Temmuz 2020 tarihinde EDVAW Platformu 7 BM Özel Raportörü Covid-19 ile birlikte artan kadına yönelik şiddet riskine dikkat çeken bir ortak bildiri yayınlamışlardır⁶. Bu bildiride, birçok ülkede şiddet ile mücadele için acil eylem planları hazırlanması gerekliliği dile getirilmiştir. Bildiride, kadınların mutlaka bu eylem planlarının hazırlanması sürecine dahil edilmeleri, kadınlar ve kız çocuklarının pandemi sürecindeki ihtiyaçlarının dikkate alınması, ekonomik durum, yaş, göçmenlik, engellilik durumu, etnik/ırksal köken, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet aidiyeti gibi diğer faktörlere göre ayırım yapmaksızın politikalar ve yasal düzenlemelerin yapılması, hizmetlere güvenli erişimin sağlanması, risk altındaki kadınlar ve

⁵ Call for submissions: Mistreatment and violence against women during reproductive health care with a focus on childbirth, <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/Mistreatment.aspx>

⁶ Joint Statement by the Special Rapporteur and the EDVAW Platform of women's rights mechanisms on Covid-19 and the increase in violence and discrimination against women <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26083&LangID=E> Erişim Tarihi: 01.08.2020.

kız çocuklarına hukuki destek sağlanması, kadınların ekonomik olarak güçlenmesi ve sosyal güvenlik sisteminde kriz sonrasına ilişkin planların yapılması, cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerine erişim, şiddeti önlemeye ilişkin tedbir kararları, sığınmaevi gibi hizmet veren kurumlara erişimin güvenli biçimde sağlanması, şiddete ilişkin veri toplanması, marjinal grupların dikkate alınması ve Covid-19 ile ilgili hizmet sunan kadın sosyal hizmet uzmanı ve sağlık personelinin korunması gibi birçok alanda yapılması gerekenleri gündeme getirilmiştir.

2019 ve 2020 yılları kadınların uluslararası alanda görünürlüğünün ve birçok alanda elde ettiği kazanımların önemli kilometre taşlarından olan Kahire Nüfus Konferansı’nın (1994) ve Pekin Dördüncü Dünya Kadın Konferansı’nın (1995) 25. yıl dönümüdür. Bu nedenle, 2019 yılında **Nairobi’de ICPD+25 zirvesi** düzenlemiştir. Zirvede, küresel düzeyde kadınların elde ettikleri kazanımlara rağmen, sözleşmeyi imzalayan taraf devletlerin taahhütlerini tam olarak yerine getirmeleri konusu yeniden gündeme getirilmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) çerçevesinde de gündeme gelen konular anımsatılarak, özellikle cinsel sağlık ile üreme sağlığı ve haklarına herkesin erişiminin sağlanması, herkesin evrensel sağlık kapsamına girmesinin önemi vurgulanmıştır. Nairobi Zirvesi’nde toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve kadınlara yönelik zararlı geleneksel pratiklerin sonlandırılması konusuna yer verilmiştir. Bu konferansta, akademisyen ve aktivist olan Prof. Dr. Ayşe Akın, Türkiye’de kadın sağlığı alanına yaptığı katkılar nedeniyle ödül almıştır (WHO, 2020).

Benzer biçimde, 2020 yılında New York’ta **Pekin+25** toplantısı yapılarak eylem planı yeniden gözden geçirilmiştir. Aradan geçen süre içinde kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda yapılması gerekenler yeniden hatırlatılmıştır. Aradan geçen 25 yıl içindeki olumlu gelişmelere rağmen, bu alandaki ilerlemenin yavaş olduğuna dikkat çekilmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri için belirlenen 2030 yılına kadar Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planında halen kız çocukları ve kadınlar açısından alınması gereken önlemlere dikkat çeken UN WOMEN, küresel düzeyde birçok alana ilişkin güncel veriyi SKH çerçevesinde sunmuştur (UN WOMEN, 2020).

Avrupa Konseyi, Birliği Sözleşme ve Belgeleri

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa’da insan hak ve özgürlüklerini garanti altına alan ilk sözleşmedir. Bu sözleşmenin 14. Maddesi ile sözleşmeye ilişkin 12. Protokol cinsiyet temelinde ayrımcılık yapılmamasına vurgu yapmaktadır. Benzer biçimde **Avrupa Sosyal Şartı** ekonomik ve sosyal hakların ayrımcılık yasağı konusundaki önemli bir belgesidir. Avrupa Konseyi’nin SKH ile uyumlu ve insan onurunu dikkate alan kapsamlı 3 temel Avrupa özelindeki 3 temel sözleşmesi şiddet ile mücadele açısından önceliklidir. Bu sözleşmeler

1. Kadınlara Yönelik Şiddet ve Eviçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)
2. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi
3. Avrupa Konseyi Çocukları Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Koruma Sözleşmesi (Lanzarote Sözleşmesi)

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Eviçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Şiddet ile mücadele açısından en kapsamlı sözleşme olarak 2011 yılında imzalanmıştır. İstanbul Sözleşmesi 2020 Temmuz ayı itibarıyla 45 ülke tarafından imzalanmış, 35 ülkede ise yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de İstanbul Sözleşmesi konusunda yaşanan gelişmelere benzer biçimde bazı Avrupa ülkelerinde sözleşmeden çıkılmasına yönelik tartışmalar ve gelişmeler yaşanmıştır. Polonya hükümeti, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmak üzere başvuruda bulunmuş ve Avrupa Birliği bu girişimi kınamıştır.

Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Strateji Belgesi 2018-2023

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla hazırlanan **2014-2017 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Strateji Belgesi**, 5 temel alana işaret etmektedir: (1) toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılar ve cinsiyetçilik ile mücadele (2) kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi ve mücadele edilmesi (3) kadınların adalet haklarına eşit erişimlerinin garanti altına alınması (4) siyasi ve kamusal karar alma mekanizmalarına kadınların ve erkeklerin dengeli katılımının sağlanması (5) politika ve önlemlerde toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının sağlanmasıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının çok yavaş olduğuna dikkat çeken, özellikle şiddetin bunun en çarpıcı noktası olduğuna değinen **2018-2023 Toplumsal Cinsiyet Strateji Belgesi** şiddet ile mücadelenin kapsamını genişletmiştir. Strateji belgesine, mülteci, sığınmacı ve göçmen kadınlara ilişkin bir madde eklenmiş ve bazı alanlar revize edilerek şiddet ile mücadelenin kapsamı genişletilmiştir. Strateji belgesinde yer alan 6 temel alan şunlardır:

- (1) toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılar ve cinsiyetçiliğin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi,
- (2) kadınlara yönelik şiddet ve eviçi şiddetin önlenmesi ve mücadele edilmesi
- (3) kadınların adalet haklarına eşit erişimlerinin garanti altına alınması
- (4) siyasi ve kamusal karar alma mekanizmalarına kadınların ve erkeklerin dengeli katılımının sağlanması
- (5) göçmen, mülteci ve sığınmacı kadınlar ve kız çocuklarının haklarının korunması
- (6) politika ve önlemlerde toplumsal cinsiyet anaakımlaştırmasının sağlanması.

Eşitlik için Birlik: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi 2020-2025

Avrupa Birliği, Pekin Eylem Planı'nın 25.yıldönümünde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak ve SKH'yi gerçekleştirmek amacıyla strateji belgesi hazırlamıştır. Strateji belgesinde, Avrupa Birliği'nin temel değerlerinden biri olan toplumsal cinsiyet eşitliği sıralamasında ilk 20 ülkeden 14'ünün Avrupa'da olmasına rağmen, bu alandaki gelişmenin çok yavaş ilerlediği belirtilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği için 2020-2025 tarihlerinde uygulanması planlanan hedeflerde *toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet anaakımlaştırılmasının* ikili yaklaşımı benimsenmiştir. Avrupa Birliği stratejisinin,

kesişimselliği yatay bir kesen olarak dikkate alan bir yaklaşım ile uygulanacağı belirtilmiştir; toplumsal cinsiyet ve diğer kimliklerin ya da kişisel özelliklerin dikkate alınması ve bunların ayrımcılığı nasıl katkıda bulunduğunun ortaya konması anlamındadır (EU, 2020). Şiddetin sona erdirilmesi amacıyla İstanbul Sözleşmesi ve 190 sayılı ILO sözleşmesinin imzalanması ve uygulanması başta olmak üzere toplumsal cinsiyet temelli şiddetin Avrupa suçları kapsamına alınması, cinsel istismar, klitoris kesimi gibi şiddet biçimlerine yönelik ek önlemler alınmasına değinilmektedir. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik zararlı uygulamalar arasında tanımlanan zorunlu kürtaj ve kısırlaştırma, erken ve zorla evlilikler, namus saikiyle şiddet gibi şiddet biçimlerine yönelik tavsiyeler geliştirilmiştir. Avrupa Komisyonu’nun “Kurban Hakları Stratejisi” çalışması hazırlayacağı ve sağlık problemi ve/veya engellilik durumu olanların daha özel ihtiyaçları olduğuna da değinilmiştir.

Şiddet ile mücadelenin önlenmesindeki etkili önlemler arasında, kız ve oğlan çocuklarının toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetsiz ilişkiler konusunda eğitilmesi, erkekler ve oğlan çocukları için ağlar oluşturulması vurgulanmıştır. Çalışma yaşamında ayrımcılığın önlenmesi, kadınları hedef alan on-line şiddet konusunda dijital hizmet sözleşmesi hazırlanacağı, insan ticareti mağdurları arasında kadınların ve kız çocuklarının yoğunluğu ve bu konuda strateji hazırlığında olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Avrupa Birliği kapsamında toplumsal cinsiyete temelli şiddete ilişkin güncel ve karşılaştırılabilir verine değinilerek 2023 yılında bu alanda yapılacak araştırmanın sonuçlarının paylaşılacağı strateji belgesinin konuları arasındadır. Bütünlüklü bir yaklaşıma sahip olan Strateji belgesinde kalıp yargılar ile mücadele, ekonomi, siyaset, sosyal yaşam gibi tüm alanlarda karşılaşılan ayrımcılıklara ilişkin öneriler yer almaktadır (EU, 2020).

Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü’nün Çalışmaları

Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE), AB bünyesinde kadınlara yönelik şiddete ilişkin idari veri toplamanın geliştirilmesine yönelik çalışmalarını son dönemde artırmıştır. İlk çalışmalara⁷ ek olarak, 2017 sonrasında idari kayıt sistemine ilişkin öneriler ve özellikle polis ve adalet sistemindeki verilere odaklanan çalışmaların sayısı artmıştır (EIGE, 2018a; 2018b;2019). Polis ve adalet sistemi için tanımlanan 13 gösterge verisinin ülkeler özelinde durumunu ortaya koyan yayınlar aracılığıyla idari kayıt sisteminden gelen verinin önemine değinmektedir.

Uluslararası Normlar

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınlara Yönelik Şiddet çalışmasında uluslararası sözleşme ve belgelerin incelenmesi sonucunda 7 norm⁸ belirlenmiştir. Bu normlardan eşitlik, insan onuruna saygı ve ayrımcılık karşıtlığı birçok sözleşmenin ortaklaştığı normlardır. Bu çalışmada güncellenen uluslararası normlar şunlardır:

⁷ İdari kayıtlara ilişkin ilk çalışma 2014 yılında AB ülkelerinde toplumsal cinsiyet temelli şiddete ilişkin idari veri kaynaklarının potansiyelinin ve güncel durumunun haritalanmasına ilişkindir. AB genelinde tecavüz, kadın cinayetleri ve yakın ilişki şiddetine ilişkin veri toplanacak göstergeler ve terminolojiye ilişkin çalışma ise 2016 yılında yapılmıştır.

⁸ Eşitlik, ayrımcılık yasağı, insan onuruna saygı, şiddetsizlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların güçlenmesi ve özen gösterme

- (1) Eşitlik/toplumsal cinsiyet eşitliği
- (2) İnsan onuruna saygı
- (3) Şiddetsizlik
- (4) Kadınların güçlenmesi
- (5) Özen gösterme
- (6) Ayrımcılık yasağı/ kesişimsel ayrımcılık

Kadınlara yönelik şiddet ile mücadele ile ilgili uluslararası sözleşme ve belgelerde, 2017-2020 döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha net biçimde ifade edilmiştir. Yasal eşitliğin yanı sıra fiili eşitliği ve dönüştürücü eşitliği de kapsayan toplumsal cinsiyet eşitliği normu bu nedenle eşitlik normu ile birlikte ele alınmıştır. İnsan onuruna saygı, şiddetsizlik, kadınların güçlenmesi ve özen gösterme normları korunmuştur. Özen gösterilmesi normu, İstanbul Sözleşmesi ile gündeme gelen şiddet ile mücadeleye ilişkin tüm politika ve programları özenli yürütülmesine değinilmiştir. Özellikle sağlık ile ilgili hizmetlerin sunumu aşamasına saygıya da vurgu yapılmaktadır. Öte yandan, kadınların maruz kaldıkları şiddet riskinin nedenlerine de referans vermesi nedeniyle kesişimsellik, ayrımcılık karşıtlığı normu kapsamına alınmıştır. EIGE⁹, kesişimselliği kişisel özellikler/kimlikler ile cinsiyetin ve toplumsal cinsiyetin nasıl kesiştiğini ve bu kesişmelerin yaşanan ayrımcılık deneyimlerinin nasıl biricik hale getirdiğini anlamaya, cevap üretmeye ve bu alanda çalışmaya katkıda bulunan bir araç olarak tanımlamaktadır (EIGE, 2020). Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Strateji Belgesinde de bu konu gündeme getirilmiştir.

Uluslararası Standartlar ve Ölçütler

Uluslararası standartlar, bu alandaki normların gündelik yaşama aktarılmasına ilişkin çerçeve sunmaktadır. Kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet alanında CEDAW (1979), Pekin Eylem Planı (1995), Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddetin Sonlandırılması (2013), Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (2015) bu alana ilişkin standartları belirleyen uluslararası belgeler arasındadır. BM'nin yanı sıra Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği tarafından yayınlanan strateji belgeleri ve yönergeleri ile standart oluşturulmasının ötesinde göstergeler/endeksler geliştirilerek ölçütler sunmaktadır. EIGE Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi ile Avrupa genelinde karşılaştırmalı veri sunmaktadır. Birleşmiş Milletler kuruluşları Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği bünyesinde oluşturulan standartlar ve ölçütler güncellenmektedir.¹⁰ Ayrıca, OECD, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarda bu alandaki veri birikimine katkıda bulunmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda kurulmuş bağımsız bir kuruluş olan Equal Measures 2030, veriye dayalı analiz yapılması amacıyla Toplumsal Cinsiyet Endeksi hazırlamıştır. Endeks, cinsiyet eşitliğini 17 SKH'den 14'ünü dikkate alarak hesaplanmıştır. Endekse toplumsal cinsiyet temelli şiddet de dâhil edilmiştir. Danimarka ve Finlandiya'nın 89 puan ile ilk iki sırada olduğu endeks sıralamasında, Türkiye 129 ülke arasında 65 puan değeri ile 70. sıradadır.

⁹ <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1263>

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınlara Yönelik Şiddet kitabına bakabilirsiniz. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/179>)

Türkiye’de Mevcut Durum Analizi: Normatif Politik Yapı (Yapısal İzleme)

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınlara Yönelik Şiddet çalışmasında kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile mücadelenin hangi aşamalardan geçtiğine ilişkin ayrıntılı bilgi, yasal mevzuat, politika belgeleri ve şiddet ile mücadelede etkin rol üstlenen kamu kurum ve kuruluşlarının çalışmaları toplumsal cinsiyet perspektifinden incelenmiştir. Kadın örgütleri, hak temelli örgütler ve diğer kamusal aktörlerin kadınlara yönelik şiddetin izlenmesine ilişkin çalışmalarının değerlendirilmesi de ayrıca yapılmıştır. Güncelleme çalışmasının bu bölümünde 2017-2020 arasındaki dönemi içindeki faaliyetler değerlendirilmiştir.

Yerel Mevzuatın ve Politika Belgelerinin İnsan Hakları Belgeleriyle Uyumunun Haritalaması (Yapısal İzleme)

2017 tarihinden itibaren yerel mevzuata ilişkin olarak az sayıdaki belge, kamu kurumları ve bu kurumların faaliyetlerine ilişkin başlıklar altında ele alınmıştır. Türkiye’de kamu kurum ve kuruluşlarında yaşanan yapısal değişiklikler 2018 yılından itibaren Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. **Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi** adını taşıyan 10 Temmuz 2018 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 1 No.lu Kararname ile Cumhurbaşkanlığı Makamı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı, Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Cumhurbaşkanı Vekâlet, Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları, Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar, Bakanlıklar ve Cumhurbaşkanlığı Ofisleri başlıkları altında yeni düzenlemeler yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile oluşturulan Hukuk Politikaları Kurulu’nun görevleri hak ve özgürlükler, eşitlik ilkesi, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasinin geliştirilmesine yönelik politika önerileri oluşturmak, hak ihlalleri ile ilgili araştırmalar yapmak çözüm önerileri geliştirmek, mevzuatın güncellenmesine ilişkin reform önerileri geliştirmek, suç oranlarının azaltılmasına ilişkin araştırmalar yapmak gibi görevlerin tanımlandığı 27. Maddenin e fıkrası “ kadınlara ve çocuklara karşı şiddet, aile içi şiddet ve çocuk istismarını önlemek amacıyla araştırma ve çalışmalar yapmak” biçiminde düzenlenmiştir. Eşitlik ve şiddetsizlik normları gündeme getirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB)

Kalkınma Planlarından sorumlu olan SBB (eski Devlet Planlama Teşkilatı ve Kalkınma Bakanlığı), 2019-2023 yılları için On Birinci Kalkınma Planı’nı hazırlamıştır.

- **On Birinci Kalkınma Planı**

On Birinci Planda, Ailenin Güçlendirilmesi (2.3.4) başlığı altında "*aile içi şiddet, ihmal ve istismarın önlenmesine yönelik koruyucu, önleyici hizmetlerin artırılacağı* (597)" ve "*şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması için toplumsal bilinç düzeyinin erken çocukluk döneminden başlayarak yükseltilmesine yönelik olarak örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri*" (598) yapılacağına değinilmiştir. Kadınların aileden sonra yer aldığı (2.3.5) Planın 599. Maddesi "*Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını ve güçlenmelerini sağlamak*" amacını tanımlamaktadır. Planın 602. Maddesinde "*Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik, toplumsal farkındalık yaratma çalışmaları hızlandırılacak, koruyucu ve önleyici hizmetlerin etkinliği ve kapasitesi artırılacaktır*" ifadesine yer verilmiştir. Üçüncü fıkrada bu konular ile kamu kurum ve kuruluşlarındaki hedef gruplara yönelik çeşitli farkındalık çalışmalarının yapılacağına değinilmiştir. Çocuklara yönelik şiddet ise 613. Madde ve fıkralarında dile getirilmiştir. Planda, ayrımcılık yasağı, insan onuruna saygı, özen gösterme, güçlenme normlarına değinilmekle birlikte kadın erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği ifadeleri kullanılmamış sadece "hak, fırsat ve imkânlardan eşit yararlanma" gündeme getirilmiştir. Uluslararası normlar arasında sadece şiddetsizlik normuna yer verilmiştir.

- **Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Değerlendirme Raporu (2019)**

Türkiye'nin gönüllü olarak hazırlamayı üstlendiği bu raporda, SKH'nin 5. hedefi olan "*toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi*" amacına ilişkin faaliyetler de yer almaktadır. Raporda, toplumsal cinsiyet yerine cinsiyet eşitliği terimi kullanılmış, 5. amacın çevirisi de cinsiyet eşitliği olarak yapılmıştır. Kadınlara yönelik şiddetin ve istismarın önlenmesi amacına yönelik çalışmalar arasında Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesini ilk imzalayan ülke olduğu belirtilerek, 2012 yılında çıkarılan 6284 sayılı Kanun'a ve bu kapsamda açılan ŞÖNİM'ler ile Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Konukevleri Projesi'ne değinilmiştir. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi Ulusal Eylem Planı bu alana ilişkin temel politika dokümanları olarak tanımlanmıştır. Mevzuat açısından cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınlara yönelik şiddet ve istismarın önlenmesi konusunda Anayasa, Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu, İş Kanunu ile Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu'nda yapılan düzenlemeler vurgulanmıştır. Sonraki adımlar başlığı altında şiddet ile mücadele için yapılması gerekenler başlığı altında aşağıdaki konulara yer verilmiştir:

- Kadınlara yönelik şiddetin tüm türlerinin engellenmesi için araştırmaların ve farkındalık artırıcı çalışmaların yaygınlaştırılması,
- Erken yaşta ve zorla evlilikler bağlamında kadın ve kız çocuklarına yönelik uygulanmakta olan mevzuatın yeniden gözden geçirilmesi,
- Erken yaşta ve zorla evliliklerle ilgili bölgesel ve yerel düzeyde detaylı veri üretilmesi

SKH'nin Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar başlığı altındaki 16. amacına yönelik olarak Kalkınma Planları, ilgili kamu kurumlarının stratejik planları, Yargı Reformu Stratejisi,

Organize Suçlarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2016-2018), Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023), Uyuşturucuyla Mücadele Acil Eylem Planı, Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi, Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı temel politika belgeleri olarak verilmiştir. Kadınlara yönelik şiddet ile mücadele kapsamında sonraki adımlar başlığı altında ise

- Aile içi şiddetin bulunduğu uyuşmazlıklar hariç olmak üzere aile arabuluculuğu uygulamasının getirilmesi
- Koruyucu ve önleyici güvenlik hizmetlerinin geliştirilmesi için eğitim, bilinçlendirme ve vatandaş desteğine yönelik faaliyetlere devam edilmesi, risk yönetiminin güçlendirilmesi,
- Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat, gönüllük faaliyetleri gibi alanlara yönlendirilmesi konularında çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

2017 yılından sonraki dönemde kamu kurumlarında yaşanan yapısal değişikliklerden biri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birleştirilmesidir. 10 Temmuz 2018 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle **Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığı**¹¹ adını almıştır. Kararnamenin 65. Maddesinin (ç) bendinde Bakanlığın kadınlara yönelik görevleri şu şekilde tanımlanmıştır: *"kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere, ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetleri yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak"*. Aile birliğinin korunması ve güçlü aile vurgusunun daha çok tanımlandığı görevler arasında, kadınlara yönelik yaklaşımın daha çok koruyuculuk ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kurumun adı 15 Temmuz 2018 tarihinde yayınlanan 4 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi¹² ile **Aile, Çalışma, Sosyal Hizmetler Bakanlığı** olarak değiştirilmiştir. Bakanlığın vizyon tanımında *"Ailenin güçlü, bireyin mutlu olduğu, çalışan ve üreten müreffeh bir Türkiye"*, misyon tanımında ise *"toplumsal değerler çerçevesinde bireyi ve aileyi güçlendiren sosyal hizmetler sunmak; sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı sağlama hedefiyle istihdamı artıran, çalışma hayatını düzenleyen, denetleyen tedbirler almak ve sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini sürdürmek"* ifadeleri, ailenin ön planda olduğu bir bakış açısının baskın olduğunu net olarak ortaya koymaktadır.

¹¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf>

¹² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf>

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Kadınlara yönelik şiddet alanında ulusal mekanizma işlevini 1990lı yıllardan itibaren yürüten Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), 10 Temmuz 2018 tarihinde kurulan Çalışma, Sosyal Güvenlik ve Aile Bakanlığına bağlı bir genel müdürlük olarak tanımlanmıştır. KSGM'nin görevlerinin tanımlandığı 70.maddesine fıkrasında kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi vurgulanmıştır. Bu maddeye göre "kadına yönelik her türlü şiddet, töre ve namus cinayetleri, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak" KSGM'nin sorumluluğundadır. Bu çalışmada belirlenen uluslararası normlardan eşitlik/toplumsal cinsiyet eşitliği, insan onuruna saygı, ayrımcılık yasağı/kesişimsel ayrımcılık, güçlenme ve özen gösterme normlarına değinilmemiştir. Sadece şiddetsizlik normundan söz edilmiş, kadınlara yönelik hizmetlerin daha çok korunmayı temel alan sosyal hizmetler çerçevesinde ele alınmıştır.

- **Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023**

KSGM, "kadınların güçlenmesi", "kadına yönelik şiddet ile mücadele" ve "erken yaşta ve zorla evlilikler ile mücadele" olmak üzere üç temel eksen yürüteceğini belirttiği çalışmalara ilişkin 2018-2023 yılları için **Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı**¹³ yayınlamıştır. Strateji Belgesinde "Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Eylem Planı" da en kısa zamanda uygulamaya geçireceğiz" ifadesine rağmen bu plan halen yayınlanmamıştır. Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020) olması nedeniyle Strateji Belgesinde kadınlara yönelik şiddet konusu ele alınmamıştır.

- **İstanbul Sözleşmesinin İzlenmesi - GREVIO Raporları 2017-2018**

İstanbul Sözleşmesinin 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalanıp, 14 Mart 2012 tarihinde onaylanması ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından sözleşmenin izleme mekanizması olan GREVIO, 3 Ocak 2017 tarihinde ilk değerlendirmesini yapmıştır. Türkiye'nin ilk raporu 3 Temmuz 2017 tarihinde GREVIO'ya sunulmuş ve 11 Ekim 2017 tarihinde Strasburg'da GREVIO ile Türkiye'den temsilciler bir diyalog gerçekleştirmiştir. GREVIO'nun 30 Ekim 2017-6 Kasım 2017 tarihleri arasında Türkiye'ye yaptığı ziyaretin ardından 15 Eylül 2018 tarihi itibarıyla Türkiye raporu sunulmuştur. İstanbul Sözleşmesindeki yükümlülükler referans vererek hazırlanan 116 sayfalık raporda, sözleşme maddelerine karşılık durum değerlendirmesi ve kadınlara yönelik ve eviçi şiddetle mücadele için alınması gereken önlemler konusunda öneriler yer almaktadır. GREVIO raporunda, uluslararası normlar açısından bu çalışmada belirtilen normlara ilişkin eksikliklere dikkat çekilerek, bu konuda yapılması gerekenler ayrıntılı biçimde aktarılmıştır. Türkiye'nin GREVIO raporuna karşılık olarak hazırlayarak Ekim 2018 tarihinde sunduğu raporda, yapılan çalışmalar özetlenmiş ve belirtilen eksikliklere eylem planları başta olmak üzere yapılan çalışmalara ilişkin bilgi verildiği ve uygulamaya konulacağı belirtilmiştir.

¹³ KSGM (2018). Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/887>)

Türkiye’nin cevaplarını içeren bu raporda, insan onuruna saygı normuna değinilmemiş; eşitlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık karşıtlığı, şiddetsizlik ve özen gösterme normları ve son dönemde daha çok tercih edilen güçlenme normlarına yer verilmiştir.

- **2020-2021 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı**

Cumhurbaşkanlığı himayesinde AÇSHB, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında 25 Kasım 2019 tarihinde "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İşbirliği ve Eşgüdümün Arttırılmasına Dair Protokolü" imzalamıştır. Protokol çerçevesinde, **2020-2021 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı** hazırlanmıştır. Koordinasyon Planında, kadınlara yönelik şiddet ile mücadele için mevcut durum analizi, çözüm önerileri değerlendirilmiş ve kurumların sorumlulukları belirlenmiştir. Koordinasyon Planı somut göstergeler aracılığıyla yapılan çalışmaların izlenmesini hedeflemektedir. Koordinasyon Planı’nın Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Teknik Kurulu tarafından 3 aylık dönemlerde değerlendirilmesi ve izleme ve değerlendirme raporunun yıllık olarak Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi’ne sunulması planlanmıştır. Koordinasyon Planında bir arka plan bilgisi yer verilmeden, hedefler, alt hedefler, sorumlu kuruluşlar, yıl ve gösterge bilgisine yer verilmiştir.

Koordinasyon Planı’nda, altı kamu kurum ve kuruluşunun temel sorumluluğu üstlendiği 6 hedef ile ortak hükümler başlığı altında 1 hedef olmak üzere 7 hedef ve 75 gösterge bulunmaktadır (Tablo 1). Koordinasyon Planı’nın genel yaklaşımı, mevzuat ve uygulamalara yönelik genel bir değerlendirme yapılması ve bu değerlendirme sonucunda uygun biçimde güncellemeler yapılması ve yeni modeller oluşturulması yönündedir. Kurumsal kapasitenin gelişmesi ile kastedilen daha çok aile ile ilgili kurumların öncelikli olduğu uygulamalara işaret etmektedir. Örneğin, "kadına yönelik şiddet olaylarının risk analizinin doğru yapılabilmesi amacıyla Aile Bilgi Sistemine entegre edilmek üzere risk analiz modülü" geliştirilmesi, ASDEP (Aile Danışmanlığı, Aile Sosyal Destek Programı gibi uygulamalardan yararlananlar arasındaki kadına yönelik şiddet vakalarının belirlenmesi ve bir sosyal hizmet modülü geliştirilmesi, ASDEP kapasitesinin geliştirilmesi, Aile Danışmanlığı sisteminin yaygınlaştırılması hedefleri Bakanlığın kadınlara yönelik şiddet ile mücadelede aileyi öncelediğine işaret etmektedir. Farkındalık artırma ve bilinç yükseltme alt hedefi konusunda en fazla sorumluluk Diyanet İşleri Başkanlığı’na verilmiştir. Koordinasyon Planı’nda, "Temel Aile Bilinci Eğitimi", "Huzurlu Aile, Güçlü Toplum, Güvenli Gelecek Projesi", Ailenin Korunması ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Toplumsal Farkındalığın Sağlanması" projesi, "Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Dinî Referanslar" konularında DİB faaliyet yürütmesi planlanmıştır.

Kurumlar	Alt hedefler				
	Mevzuatın Etkin Uygulanması	Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	Farkındalık Artırma ve Bilinç Yükseltme	Veri Toplama ve Araştırma	Kurumlararası Koordinasyon ve politika geliştirme
AÇSHB	3 gösterge	10 gösterge	4 gösterge	1 gösterge	
Adalet Bakanlığı	1 gösterge	3 gösterge	3 gösterge	-	
İçişleri Bakanlığı	3 gösterge	7 gösterge	4 gösterge	-	
MEB	1 gösterge	5 gösterge	-	-	
Sağlık Bakanlığı	2 gösterge	4 gösterge	2 gösterge	-	
DİB	-	-	14 gösterge	-	
Ortak Hükümler		1 gösterge	1 gösterge	3 gösterge	3 gösterge
Toplam	10 gösterge	30 gösterge	28 gösterge	4 gösterge	3 gösterge

Koordinasyon Planında kadınlara yönelik aile içi şiddet araştırmasının ve 6284 sayılı Kanun’un değerlendirilmesi ve kadın cinayetlerine ilişkin araştırmaların yapılmasının planlandığı yer almaktadır. Öte yandan, Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Ulusal Eylem Planı ve imzalanan uluslararası sözleşmelerde belirtilen yükümlülüklerin karşılamayan ve “sıfır tolerans” ifadesini kullanmakla birlikte, kadına yönelik şiddeti vicdani bir sorun olarak ele alan ve aile içi ilişkilere odaklanarak, sorunu yumuşatarak çözmeye çalışan bir yaklaşım hâkimdir. Eşitlik/toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık, özen gösterme ve ayrımcılık normlarına değinilmemiş, kadının güçlenmesi normu sadece MEB’in faaliyetlerine ilişkin bir göstergede, “kadın onuruna saygı” normu ise DİB’in sorumluluğunda olan bir göstergede yer almıştır.

• Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu için Hazırlanan Ulusal Rapor

Dördüncü Dünya Kadın Konferansında 1995 yılında kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu’nun 25. Yıldönümünde bir rapor hazırlanmıştır. Raporun içeriği ve hangi kurum tarafından açıklandığına ilişkin bir açıklama olmamakla birlikte, daha önceki yıllarda ulusal mekanizma olarak bu görevi üstlenen KSGM tarafından hazırlandığı düşünülmektedir. Raporun son 5 yıllık dönem içinde Eylem Planı’nda belirtilen konulara ilişkin sorulara verilen yanıtlar bulunmaktadır. İki kısımda sunulan raporun ilk kısmında, öncelikler ile bu alandaki başarılar ve sorunlar, ikinci kısımda ise 12 kritik alana ilişkin ilerlemelere ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır. Kritik alanlardan biri olan kadınlara ve kız çocuklarına

yönelik şiddet alanında son 5 yılda hangi alanlarda eylemlere öncelik verildiği sorusuna (13. Soru) verilen cevapta öncelik alanları

- Cinsel şiddet ve evlilik içi tecavüzü de içeren partner şiddeti/ev içi şiddet
- Kamusal alanlarda eğitim ve çalışma yaşamında cinsel istismar ve şiddet
- Teknoloji aracılığıyla (siber şiddet, çevrim içi ısrarlı takip gibi) kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet
- Kadın cinayetleri
- Çocuk, erken yaşta ve zorla evlilikler
- Kadınlar ve kız çocuklarının ticareti olarak belirtilmiştir.

Bu alana ilişkin eylemler arasında İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanması, 6284 sayılı Kanun, Türk Ceza Kanunu'nda 2014 yılında yapılan düzenleme ile çalışma yaşamındaki cinsel istismar suçu ile ilgili olarak çalışanlar arasındaki istismar cezasının artırılması, 2016 yılında yapılan çocuklara yönelik cinsel istismar cezasının artırılmasına yer verilmiştir. 2016-2020 yıllarını kapsayan Kadınlara Yönelik Şiddet ile Mücadele Ulusal Eylem Planı'nda, 79 ilde yapılan Kadınlara Yönelik Şiddet ile Mücadele İl Eylem Planları, ŞÖNİM sayısının artırılarak 2019 Mart ayında 79 ile çıkarıldığı belirtilmiştir. Daha önce 2018 yılında hazırlandığı belirtilen ancak halen kamuoyu ile paylaşılmayan Erken Yaşta ve Zorla Evliliklerle Mücadele Eylem Planı'nın 2019-2023 yılları için hazırlandığı belirtilen raporda, çocuk evlilikleri ifadesi kullanılmadan erken ve zorla evlilikler ile mücadele kapsamında yürütülen çalışmalar aktarılmıştır. KSGM yetkilileri, çocuk evliliklerinin yüksek olduğu 19 ili ziyaret ederek bu konuda toplantılar yapılmıştır.

AÇSHB ile ilgili bakanlıklar ve uluslararası kuruluşlar arasında imzalanan protokoller kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerde rapor kapsamında açıklanmıştır. 2018 yılında **İçişleri Bakanlığı** ile yapılan protokol kapsamında geliştirilen acil durumda ihtiyaç duyan kadınların arayabileceği *Kadın Destek Sistemi (KADES)* telefon uygulamasının başlatıldığı belirtilmiştir. **UNICEF ile AÇSHB** arasındaki iş birliğine bağlı olarak 2018-2020 Ortak Çalışma Planı çerçevesinde, *Erken ve Zorla Evlilikler ile Mücadelede Eğitici Eğitimi programı* kapsamında 81 ilden 300 profesyonele eğitim verilmiştir. **AÇSHB ile Milli Savunma Bakanlığı** ile 22 Ocak 2019 tarihinde imzalanan *Kadının Güçlenmesi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol* kapsamında er ve erbaşlara kadınlara yönelik şiddet konusunda eğitim verilmesi sağlanmıştır.

MEB tarafından yürütülen Fatih Projesi kapsamında, Bilinçli ve Güvenli Bilişim ve İnternet Kullanımı Kursları düzenlenmiştir. **Sağlık Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunların ve Araştırma Merkezi (HÜKSAM) ve UNFPA** işbirliği ile yürütülen proje kapsamında göçmen kadınlara yönelik sağlık, üreme sağlığı, kadınlara yönelik şiddet, çocuk ve erken evlilikler konularında danışmanlık ve destek hizmeti sağlanmıştır. **Cumhuriyet Savcılığına** bağlı olan *Aile İçi Şiddet Suçlarını Soruşturma Bürolarının* sayısının 57, Aile Mahkemesi sayısının ise 273, **Adli Tıp Kurumlarının** şiddetin tespitindeki rolü dikkate alınarak 16 adli tıp başkanlığı ve 67 adli tıp biriminin olduğu, **Sağlık Bakanlığına** bağlı *Çocuk İzleme Merkezleri (ÇİM)* sayısının 35 ilde 38'e çıktığı, Avrupa Birliği destekli Aile İçi

Şiddet ile Mücadele Projesi kapsamında 2014-2016 yılları arasında ilgili profesyonellere yönelik eğitim programlarının geliştirildiği açıklanmıştır.

Kadına yönelik şiddet konusunda 2014 yılında Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırmasının tekrarlandığı dile getirilmiştir. Raporda farkındalık ve bilinç yükseltme faaliyetleri kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı yapılan protokol kapsamında din görevlilerine yönelik hizmet içi eğitimler yapıldığı ve bu kapsamda 996 eğitici ve e86,786 kişinin eğitildiği belirtilmiştir. AÇSHB'nin kadına şiddet ile mücadeleyi aile eğitimi ile çözmeyi hedefleyerek Aile Eğitimi Programları düzenlemiştir. Ülke içinde yayınlanan Eylem Planları ve politika belgelerinde kullanılmayan toplumsal cinsiyet eşitliği ifadesi bu raporda kullanılmış ve şiddetsizlik, eşitlik, insan onuruna saygı, özen gösterme ve güçlenme normlarına da bu raporda yer verilmiştir.

İçişleri Bakanlığı

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı'nda belirtilen, kadına yönelik şiddet ile mücadele ile ilgili İçişleri Bakanlığı genelgesi Ocak 2020 tarihinde yayınlanmıştır. Tüm illerin valiliklerine gönderilen Genelgenin genel esasları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın personeline aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi, bu kapsamdaki yasal mevzuatın etkin uygulanması konusunda 2020-2021 tarihlerinde hizmet içi eğitimlerin verilmesi, Koordinasyon Planı, 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği, ŞÖNİM; KYŞ ile Mücadele İl Koordinasyon, İzleme, Değerlendirme Komisyonlarının toplantılarının düzenli olarak yapılması, tüm paydaşları ve bizzat valilerinin katılımının sağlanması yer almaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın bu alandaki çalışmalarını artırılmasının desteklenmesi, Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formunun iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi, KADES uygulamasının yaygınlaştırılması, UYAP/POLNET/JABS/ŞÖNİM ortak portalının ivedi olarak tamamlanması, hizmet sunumunda yaşanan sorunların çözümüne ilişkin çalışmaların yürütülmesi de genel esaslar kapsamındadır. Genelgede uygulamalara yönelik açıklamalarda bulunmaktadır. İnsan onuruna saygı, güçlenme ve toplumsal cinsiyet eşitliği normlarına değinmeyen Genelgede, devletin özen gösterme yükümlülüğü ile şiddetsizlik normları yer almıştır. Eşitlik normu ise kadın erkek eşitliği olarak ifade edilmiştir.

Polis Akademisi yayınlarına arasına, polis kayıtlarındaki kadın cinayetleri verisinin analizini içeren bir çalışma eklenmiştir (Taştan ve Küçükdere Yıldız, 2019). Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı'nda rapor hazırlayarak 2008-2017 döneminde 687 kadının öldürüldüğünü açıkladı.

İçişleri Bakanlığı Stratejik Planı 2019-2023 yılları için güncellenmiştir. Genelge yayınlayan ve kadınlara yönelik şiddet ile mücadele konusunda aktif sorumluluk alan Bakanlığın stratejik planı içinde kadınlara yönelik şiddet ifadesine yer verilmediği gibi şiddet ile mücadele hatta kadın kelimeleri hiç kullanılmamıştır.

Sağlık Bakanlığı

Bakanlığın Stratejik Planı 2019-2023 yılları için güncellenmiştir. Bakanlığın misyonu "*insan merkezli yaklaşımla birey ve toplumun sağlığını en üst düzeyde korumak, sağlık sorunlarına zamanında, uygun ve etkili çözümleri yüksek hizmet kalitesiyle sunmak*" olarak tanımlanmıştır. Vizyonda ise "sağlıklı hayat tarzının benimsendiği, herkesin sağlığı hakkında kolaylıkla ve yüksek hizmet kalitesiyle eriştiği bir Türkiye" ifadesi ile hak vurgusu yapılmıştır. Stratejik Plan'ın temel değerleri *e vrensellik, hakkaniyet, katılımcılık, iş ahlakı, şeffaflık, hesap verebilirlik, sürdürülebilirlik, kanıta dayalılık, kalite ve verimlilik ve sağlıkta inovasyonu'dur*. Ancak, eşitlik, ayrımcılık yasağı/kesişimsellik, özen gösterme, insan onuruna saygı ve şiddetsizlik normlarına değinilmemiştir. Stratejik Planın 2.3.5. Kadın başlığı altındaki 603.maddesinin hedefi "kadınlara sunulan sağlık hizmetleri iyileştirilip, farkındalık çalışmaları aracılığıyla sağlık bilincinin yükseltilmesi sağlanacaktır" biçimindedir. Bu maddeyle ilişkili olarak kanser tarama programı ile sağlıkta okur-yazarlığın geliştirilmesi gündeme getirilmiştir. Çocuk başlığı altındaki 613. Maddede "*çocuğa yönelik ihmal, istismar ve şiddeti önleyecek program ve uygulamalar geliştirilecek, risk altındaki çocuklara ve ailelerine yönelik hizmetler ile psiko-sosyal destek programları yaygınlaştırılacaktır*" denmektedir. Bireylerin ruh sağlığını takip etmek, korumak ve iyileştirmek başlığı altındaki performans göstergeleri arasında "Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı'na Yönelik İl Sağlık Müdürlüklerinde Eğitim Almış Sağlık Çalışanları oranı" belirlenmiştir.

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu için Hazırlanan Ulusal Raporda, Sağlık Bakanlığının yürüttüğü çalışmalar özetlenmiştir. Bu çalışmalar arasında göçmenlere yönelik olarak toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıklar ve kadınlara yönelik şiddet konusunda programlar bulunmaktadır. "Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Programı", "Çocuklar ve Kadınlara Yönelik Ruh Sağlığı Hizmetlerinin Güçlendirilmesi için Göçmen Sağlığı Merkezlerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Eğitimi", "Afetlerde Sosyal Travma ve Psiko-sosyal Destek Programı" sayılabilir. Sağlık Bakanlığı, UNFPA ile imzalandığı kontrat çerçevesinde üreme sağlığı hizmetleri, anne ve çocuk ölümleri ve hastalıkları, HIV, istenmeyen ve riskli gebelikler, cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve üreme sağlığı ile ilişkili diğer riskler konularında çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca Üreme Sağlığı Strateji ve Eylem Planı da güncellenmiştir.

Adalet Bakanlığı

Adalet Bakanlığının 2019-2023 için hazırlanan Stratejik Planı'nda bakanlığın vizyonu "*güven veren ve erişilebilir bir adalet sistemi*" olarak tanımlanmıştır. Misyon ise, "*hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile insan haklarını esas alarak, adalet hizmetlerinin adil, hızlı ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlayacak politikaları geliştirmek ve uygulamaktır*". Bakanlığın temel değerleri yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığına saygı, insan hak ve özgürlüklerine saygı, ehliyet ve liyakata bağlılık, hesap verilebilirlik ve saydamlık, halkın beklentilerine duyarlılık, yeniliğe açıklık ve çalışanlarına güven ve saygı olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada belirlenen uluslararası normlar kapsamında yer alan insan onuruna saygı

normu dışındaki normlar yer almamaktadır. Planın 4. Amacına ilişkin hedeflere ilişkin stratejilerden birinde (hedef 4.4, strateji b) "*hâkim, savcı ve personel alımında kadın erkek eşitliği ilkesinin gözetilmesine devam edilecektir*" ifadesi yer almıştır.

Adalet Bakanlığı'nın 6284 sayılı Kanun kapsamındaki koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının kaydedilmesiyle ilgili veri sisteminin UYAP sistemi ile bağlantısı tamamlandığı belirtilmektedir. 6284 Takip Sistemi, AÇSHB ve ŞÖNİM'de yapılan hizmet ve kararların izlenmesini artırması amacını taşımaktadır. Ancak, bu sistem üzerinden kamuoyu ile veri paylaşımı yapılmamıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı

AÇSHB ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında 2018 yılında işbirliği protokolü¹⁴ imzalanmıştır. Protokolün amacı, "*ailenin kurulması, aile yapısının ve değerlerinin korunması, gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere ailenin güçlendirilmesi, aileyi ve aile içinde bireyi tehdit eden problemler hakkında toplumun duyarlı kılınması, aile, kadın çocuk, gen., yaşlı ve engelli bireyle ilgili toplum sosyal hizmetlere ihtiyaç duyan diğer kesimlerinin yaşadıkları sorunlara ve bu kapsamda sunulan koruyucu ve önleyici sosyal hizmetlere yönelik bilinç ve farkındalıkların artırılması ile sosyal ve manevi destek hizmetlerini güçlendirmeye yönelik ortak çalışmalar yapılarak problemlerin çözümüne katkı sağlanması*"dır. Protokolün 6. Maddesinin 3. Fıkrası "*kadınların insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele, töre cinayetler gibi konularda ortak çalışmalar yapmak*" ile kadına yönelik şiddete ilişkin görevler tanımlanmıştır. Aynı maddenin 4. Fıkrasında ise "*çocuk hakları, çocuk ihmal ve istismarı, çocuğa yönelik şiddetle mücadele, çocuklara yönelik sanal ve gerçek tehlikeler, erken yaşta evlilikler gibi konularda toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması amacıyla içeriğinin ortaklaşa belirlendiği çalışmalar*" yapılmasına değinilmiştir. Koordinasyon Planında da belirtildiği gibi, DİB özellikle aile eğitimi verilmesi ve farkındalık ve bilinçlenme konusunda eğitimlerin düzenlenmesi konusunda aktif bir rol üstlenmiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)

TİHEK'in 2018 yılında Faaliyet raporunun yanı sıra Ayrımcılıklarla Mücadele 2018 Yılı Raporu¹⁵, Ulusal Önleme Mekanizması 2018 Raporu¹⁶, İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi 2018 Yılı Raporu¹⁷ yayınlamıştır. Bu raporlarda, kadın erkek eşitliği/fırsat eşitliği ve kadınlara yönelik şiddet ile mücadele konularına ilişkin çalışmalar değerlendirilmiştir.

¹⁴ AÇSHB & DİB (2018). Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında İşbirliği Protokolü. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı & Diyanet İşleri Başkanlığı. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1097>)

¹⁵ TİHEK (2019). Ayrımcılıkla Mücadele 2018 Yılı Raporu. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1098>)

¹⁶ TİHEK (2019). İşkence ve Kötü Muameleye Karşı Ulusal Önleme Mekanizması 2018 Yılı Raporu. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1099>)

¹⁷ TİHEK (2019). İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi 2018 Yılı Raporu. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1100>)

TİHEK 2019 yılı Faaliyet Raporu¹⁸ ise, kadınlar ile erkeklerin eşit haklara sahip olduğu belirtilmekle birlikte, genel olarak faaliyetler aile hakkına odaklanmıştır. 2019 yılında Şiddetin Önlenmesi Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayda, şiddet insana karşı şiddet temasıyla insan onuruna dayalı insan hakları çerçevesinde tanımlanmıştır. Çalıştay "ailenin korunması/ aile içi şiddetin önlenmesinde öncül tedbirler", "toplumsal değerler ve şiddetle mücadele", "eğitim hayatında şiddet", "çalışma hayatında şiddet", "spor ve şiddet" ve "şiddetin önlenmesi ve medya" alt başlıkları tartışılmıştır. Kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin yaygın olduğu dönemde, TİHEK daha çok ailenin güçlenmesi yönünde faaliyetler yürütmüştür.

TBMM- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK)

Kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik TBMM çatısı altında çalışmalar yapmak üzere 2009 tarihinden kurulan KEFEK, alt araştırma komisyonları oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddet alanıyla ilgili doğrudan¹⁹ ya da dolaylı²⁰ komisyonlara 2018 tarihinde *Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu* eklenmiştir.

KEFEK web sayfasında bu konuda bir bilgi yer almayan, *İstanbul Sözleşmesi'nin Uygulanması ve İzlenmesi Alt Komisyonu* çalışmaları bilindiği kadarıyla henüz tamamlanmadı. Bu süreçteki önemli gelişmelerden biri, İstanbul Sözleşmesiyle ilgili tartışmaların yoğunlaşması üzerine İstanbul Sözleşmesini savunan KEFEK Başkanı'nın²¹ değiştirilmesi oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

2019-2023 yılları için güncellenen Stratejik Planı'nda TÜİK'in misyonu "*Ulusal ve uluslararası kullanıcıların ihtiyaç ve önceliklerini dikkate alarak kaliteli, güncel, güvenilir, tutarlı, tarafsız, uluslararası standartlara uygun istatistikleri üretmek, kullanıma sunmak ve resmi istatistik üretim sürecinde yer alan kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak*" olarak tanımlanmıştır. Kurumun vizyonu ise "*Uluslararası standartlarda, kullanıcı odaklı ve sürdürülebilir bir istatistik sistemi kurmak*"tır. Bilimsellik, mesleki bağımsızlık, kullanıcı odaklılık, güvenilirlik,

¹⁸ TİHEK (2020). Faaliyet Raporu 2019. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1101>)

¹⁹ KEFEK (2010). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Komisyon Raporu. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1102>); KEFEK (2011). Çocuk cinsiyeti nedeniyle kadın üzerinde oluşturulan psikolojik şiddet, başlık parası ve geleneksel evlilikler hakkında komisyon raporu. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1103>); TBMM (2015). Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu. TBMM. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1104>).

²⁰ TBMM (2016). Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu. TBMM. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1105>)

²¹ Temmuz 2020'de İstanbul Milletvekili Canan Kalsın yerine Edirne milletvekili Fatma Aksal seçildi.

veri gizliliği ve güvenliği, tarafsızlık, şeffaflık, erişilebilirlik, yenilikçilik ve sürdürülebilirlik ise temel değerler olarak belirlenmiştir.

Kadınlar ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili istatistikler Nüfus ve Demografi İstatistikleri altında Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri Grubu tarafından yayınlanmaktadır. TÜİK, kamu kurum ve kuruluşları ve üniversitelerin ürettiği istatistikleri derleyerek yayınladığı istatistikleri Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri başlığı altında yıllık olarak yayınlamaktadır. Ayrıca, BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için 52 Minimum Gösterge ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri konusundaki göstergeleri de üretmekte ve eksik olan alanlarda veri üretilmesini de teşvik etmektedir.

Kadın Örgütleri, LGBTİ Örgütler ve Diğer Kamusal Aktörlerin Çalışmaları

2017-2020 dönemi kadın örgütleri, hak temelli örgütler, LGBTİ örgütler ile meslek odaları, sendikalar ve birçok kamusal aktörün kadın haklarına yönelik kazanımlara yönelik geri adımlara karşı bir mücadele süreci olmuştur. Bu mücadele sürecinde sivil toplum örgütleri bir araya gelerek, birçok alanda kadınlara yönelik şiddet konusundaki kazanımların korunması amacıyla, Platformlar temelinde örgütlenmiştir. İmza kampanyaları, sosyal medya eylemleri ve protestolar düzenlemiştir.

TCK 103 Kadın Platformu

Türk Ceza Kanunu’nun 103. maddesinde “cinsel istismarcılara yönelik af ve istismar eden kişi ile evlilik” konusu 2016 yılında gündeme getirilmiştir. TCK 103 Kadın Platformu 140’aa yakın kadın örgütünün bir araya gelerek bu önerinin geri çekilmesi için çeşitli eylemler ve basın bildirimleri düzenlemiştir. Çocuklara yönelik cinsel istismar suçlarının 12 yaş kademesi getirilmesini konusunu 18 yaşından küçük çocuklar arasında ayrı bir çocukluk kademesi yaratılmasını eleştirmiştir. Bu düzenlemenin 12-15 yaş arasında evliliğe “rıza” gösterilmesinin önünü açma riski gündeme getirilmiştir. TCK 103 Kadın Platformu, “çocukların dini nikah ile evlendirilmesi suç olarak düzenlenmelidir ve dini nikahla yapılan tüm evlilikler kayıt altına alınması”, “erken yaşta ve zorla evlendirmenin Ceza Kanunu’nda suç olarak düzenlenmesi” ve “15 yaş altındaki çocukların cinsel davranışa rızasının olduğunun kabul edilemeyeceği açıkça belirtilmesi” gerektiği belirtmiştir (KİHP-YÇ web sayfası). TCK Kadın Platformunun 2016 yılında yürüttüğü TCK 103 kampanyasının da etkisiyle öneri geri çekilmiştir.

Nafaka Hakkı Kadın Platformu

Türk Medeni Kanunu’nun 175. maddesine göre “boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir”. TMK 176. Maddesinde ise yeniden evlenme ve taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden, evli gibi birlikte yaşama, yoksulluğun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürme durumlarında ise mahkeme kararı ile ortadan kalkacağı bildirilmektedir. Süresiz nafakanın kaldırılmasına yönelik düzenleme önerileri getirilmiş ve bu hakkın süresine itirazlar gündeme gelmiştir. Feminist avukatlar tarafından Nafaka Çalışma Grubu kurularak, kadınların düşük istihdam oranları ve boşanmaların önlenmesi yönünde bir çaba olarak değerlendirilen nafaka konusunda çeşitli kampanyalar yürütülmüştür. Avukatların kurdukları Nafaka Çalışma Grupları birçok ilde barolar ile birlikte seminerler, toplantılar yaparak durumu değerlendirmiştir.

TCK 103 Çocuk İstismarı Affına Karşı Kadın Platformu

2016 yılında geri çekilen “çocuk istismarı affı” konusunun yeniden gündeme gelmesi, TCK 103 Kadın Platformunun genişlemesini getirmiştir. TCK 103 Kadın Platformunun kurucularının başlattığı kampanya genişleyerek TCK 103 Çocuk İstismarı Affına Karşı Kadın

Platformu olarak devam etmiştir. Platform, 15 Haziran 2020 tarihinde yayımladığı basın bildirisi ile çocukların evlendirilmesini suç olduğunu, önerilen düzenlemenin insan hakları ve çocuk hakları ihlali olduğu konusunu “çocuk istismarının affı olmaz” diyerek yeniden gündeme getirmiştir. Bu raporun yazıldığı Ağustos 2020 tarihi itibariyle bu konuda herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır.

Eşitlik için Kadın Platformu (EŞİK)

Kadın haklarına ilişkin yasalarda elde edilen kazanımlara ilişkin saldırı da İstanbul Sözleşmesi ile 6284 sayılı Kanun’a ilişkindir. Uzun süredir İstanbul Sözleşmesi’nin “aileyi yıkan,” çocukları eşcinselliğe teşvik eden” gibi söylemler ile artan kampanyalara karşı, feminist kadın örgütlerinin sosyal medyada başlattığı #İstanbulsözleşmesiyaşatır kampanyası başlatılmıştır. 2020 yılında hükümet tarafından da İstanbul Sözleşmesinden çıkılması gündeme getirildi. Bu konuda feminist kadın örgütlerinin başı çektiği kampanya ve protestolar, farklı görüşlere sahip kadın örgütlerini bir araya getirdi. Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK) Temmuz 2020 tarihinden itibaren kadın İstanbul Sözleşmesini anlatan, görseller ile sosyal medyada yaygınlaşan bir kampanyaya dönüştü. EŞİK, 310’dan fazla kadın ve LGBTQ örgütü ve destekleyen 150 ye yakın STK olarak basın açıklaması yayınlamıştır.

Platform, farklı kadın örgütlerinin bir araya gelerek İstanbul Sözleşmesini sahiplenmesi ve sözleşmenin anlaşılmasına yönelik sosyal medya öncelikli olmak üzere çeşitli kampanyalar ile kadın dayanışması açısından önemli bir örnek olmuştur. Bu süreçte, AKP hükümeti içindeki kadınlar ile KADEM gibi kadın örgütlerinin de İstanbul Sözleşmesini destekleyen açıklamaları, iktidar partisi içinde bu kazanımların korunmasını destekleyen grupların olduğunu göstermiştir. İstanbul Sözleşmesinden imzanın çekilmesi sorununun ötesinde, Platformu’nda gündeme getirdiği gibi, Sözleşmenin etkin biçimde uygulanmasının gerekliliğidir. Bu raporun yazıldığı Ağustos 2020 tarihi itibariyle İstanbul Sözleşmesinden çıkılması konusu henüz görüşülmemiştir.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

1990 yılından itibaren kadına yönelik şiddet ile mücadele etmek amacıyla feministler tarafından İstanbul’da kurulan Mor Çatı, erkek şiddetine karşı feminist yöntemleri temel alan bir vakıftır. Mor Çatı, uluslararası normları dikkate alan çalışmalarını 2017-2020 döneminde verdiği hizmetlerin izlenmesine yönelik çalışmalarını kitap, broşür ve raporlar biçiminde sürdürmektedir. Mor Çatı 2018-2019 yıllarında İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi ile birlikte Sabancı Hibe Fonu tarafından desteklenen Kadınların Adalet erişimlerinin güçlendirilmesi Projesini yürütmüştür. Proje kapsamında, avukatların kadınlara yönelik şiddet alanında uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuata ilişkin uygulamalar konusunda seminerler düzenlenmiştir. Projede İstanbul, Bursa, Eskişehir ve Trabzon barolarına kayıtlı 100 avukata yönelik seminerler düzenlemiştir. Mor Çatı Sığınak Kurultayları aracılığıyla kadınlara yönelik şiddete ilişkin izleme çalışmalarına katılmaktadır. Yukarıda belirtilen Platformların aktif üyesi olan Mor Çatı, 2020 yılında Koronavirüs salgını sürecince kadına yönelik şiddetle mücadele izleme raporları da yayınlamıştır.

Kadın Dayanışma Vakfı

1993 yılından itibaren Ankara’da kadınlara yönelik şiddet ile mücadele etmek amacıyla feminist ilkelere göre çalışmalarını yürüten bağımsız bir kadın örgütüdür. Kadın Danışma Merkezinde dayanışma temelinde kadınlara sosyal, hukuki ve psikolojik destek verilmektedir. Şiddet ile mücadele mekanizmalarının işleyişi başta olmak üzere izleme çalışmaları da yapan Vakıf, savunuculuk ve farkındalık çalışmaları yürütmektedir. 2017-2020 dönemi içinde kadına yönelik şiddete ilişkin bilgilendirici çalışmalarını el kitabı, kılavuz ve kitapçıklar biçiminde yayınlamakta, mülteci kadınlar ve Suriyeli kadınlar ile çalışma deneyimlerine yer vermektedir. Vakıf, 2019 yılında Yoksulluk Nafakası Araştırması, 2020 yılında ise Ben Susmadım Diğer Kadınlar da Susmasın Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet ve Ayrımcılık: Ankara’da Yaşayan Suriyeli Kadınların Deneyimleri konusunda araştırmalar yürütmüştür. Ankara Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu üyesi olan Vakıf, yukarıda belirtilen platformlara aktif olarak katılmaktadır.

Kadınlara Dayanışma Vakfı (KADAV)

Kadınlara Dayanışma Vakfı (KADAV), 1999 Marmara depremi sonrasında yaşanan afetin yaralarını sarmak amacıyla buluşan kadınların kurdukları bir vakıftır. KADAV, 2001 yılında resmi olarak İstanbul’da kurulmuştur. Çok faktörlü ayrımcılığa maruz kalan kadınlar, göçmenler, mahpuslar ve LGBTİ’lere yönelik danışmanlık, ekonomik güçlenme, dayanışma ve örgütlenme desteği vermektedir. Şiddete maruz kalanlara yönelik Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde hizmet sunan, biri Whatsapp iletişimde olmak üzere iki acil destek hattı ile destek sunmaktadır.

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ)

1993 yılından itibaren kadınların insan haklarını hayata geçirmek ve savunmak amacıyla çalışan bağımsız bir kadın örgütüdür. Kadınlara yönelik şiddet, eğitim, ekonomik ve yasal haklar, kız çocuklarının hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında çalışmalar yürütmektedir. Türkiye’deki kadın platformlarının yanı sıra dünyadaki kadın platformları ve koalisyonlarında aktif olarak çalışmaktadır. Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP), savunuculuk ve feminist bilgi üretimi ve paylaşımı konularında programları ve Haklarımız Var, Cinselliğimiz Var, Doğurganlık Haklarımız Var ve Ekonomik Haklarımız Var başlıklı yayınları bulunmaktadır. Kadınlara Mor Bülten yayının yanı sıra kitap, dergi ve broşürleri ile kadınlara yönelik şiddetle mücadeleye katkıda bulunan KİH-YÇ, CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu, Kahire+20 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Platformu, Kadın Cinayetlerine Karşı Acil Önlem Grubu, İstanbul Sözleşmesi İzleme Platformu aracılığıyla izleme çalışmaları yürütmektedir. Pandemi sürecinde kadınlara yönelik şiddet konusunu ele alan telefon görüşmelerine dayalı Salgında Kadın Olmak başlıklı bir araştırma yürütmüştür.

Havle Kadın Derneği

İlk Müslüman feminist kadın derneği olarak 2018 yılında kurulmuştur. “İslam’ın kadınlara yönelik ayrımcı yorumlarıyla mücadele etmek, kadınları güçlendiren yorum ve yaklaşımların sesini yükseltmek” motivasyonu ile kurulan dernek, “feminist harekete Müslüman kadınları katmayı” ve “erken yaşta ve zorla evlilikler gibi problemlerin beslendiği İslami olduğu iddia edilen zeminlerin sarsılmasına yönelik çalışmalar” yürütmeyi hedefliyor (Sivil Sayfalar²², 2020). EŞİK Kadın Platformu bileşeni olan dernek, erken yaşta ve zorla evlilikler konusunda bir yürüttüğü araştırma sonuçlarını yakın zamanda kamuoyu ile paylaşacak.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği

2014 yılında kurulan dernek, cinsiyet sistemini sorgulayan, çeşitli cinsel yönelimlerden trans-natrans kadınlar, trans erkekler ve kendine cinsiyet atfetmeyen bireyler olarak, kuir tahayyülü, feminizmleri, dayanışmayı, kolektif üretimi savunan anti -hiyerarşik bir örgütlenme. Dernek, Kadın Koalisyonu, Şiddete Son Platformu, İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformu, Şiddete Son Platformu ve Çocuğa Karşı Şiddeti Önlemek İçin Ortaklık Ağı gibi platformların bileşenidir.

Eşitlik İzleme Kadın Grubu

2009 yılında “başta kadın erkek eşitliği başta olmak üzere yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası alanda kadın haklarını doğrudan ya da dolaylı ilgilendiren tüm fiili ve hukuki eşitsizlikler ile mücadele etmek” amacıyla kurulmuştur. EŞİTİZ söyleşileri ile kadına yönelik şiddetle ilgili konuları gündeme getiren EŞİTİZ yukarıda belirtilen platformların bileşenidir (EŞİTİZ, 2020).

KAOS-GL Derneği²³

Türkiye’deki eşcinselleri bir araya getirmek amacıyla 1994 yılında kurulmuştur. Derneğin birçok alana ilişkin çalışma grupları mevcuttur. 2020 yılı içinde Jinekolog Muhabbetleri adlı kitabı ile sağlık sektöründeki şiddete ilişkin bir çalışması yayınlanmıştır. KAOS-GL derneğinin eşitlik bildirgesinde toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, ırk ve etnik köken, uyruk köken, özürllük, dini inanış ve politik ve felsefi inanış yer almaktadır KAOS GL, GREVIO için Gölge Raporunu hazırlayan grubun bileşenlerindedir.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (KCDP)²⁴

Platform Türkiye genelindeki kadın cinayetlerini durdurmak ve kadınları şiddetten korunması amacıyla yönelik olarak çalışmaktadır. Şiddet, yaralama, tehdit ve alan kadınlara destek olan Platform dava takipleri yapmaktadır. Kadın cinayetleri verisini aylık raporlar

²² <https://www.sivilsayfalar.org/2019/04/02/turkiyede-ilk-musulman-feminist-kadin-derneği-havle/>

²³ <http://www.kaosglderneği.org/anasayfa.php>

²⁴ <http://www.kadincinayetleriniurduracagiz.net/kategori/veriler?sayfa=8>

halinde açıklamaktadır. KCDP, Covid-19 salgını sürecinde web sayfasında feminist çeviri başlığı altında şiddet alanına ilişkin dünyadaki gelişmeleri aktarmaktadır. İstanbul Sözleşmesi Yaşatır kampanyası, EŞİK Platformu gibi platformlarda aktif olarak yer almaktadır.

BİANET Erkek Şiddeti Çetelesi

Bianet 2008 yılından itibaren medyaya yansıyan kadın cinayeti, şiddet ve istismar ile ilgili haberleri derleyerek web sayfasında paylaşıyor. Yayınladıkları verinin sadece medya ile sınırlı olması nedeniyle paylaştıkları sayıyı en az olarak ifade eden Erkek Şiddeti Çetelesi, kadın cinayeti sayısındaki artışa dikkat çekiyor.

GREVIO Gölge Raporları

2017 yılında Mor Çatı, Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, Eşitlik İzleme Kadın Grubu, Engelli Kadın Derneği, Kaos GL Derneği, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin içinde yer aldığı İstanbul Sözleşmesi İzleme Platformu GREVIO Gölge Raporu hazırlamıştır. Bağımsız İletişim Ağı (BİANET), Gökkuşluğu İstanbul Kadın Kuruluşları Platformu (GİKAP), Bağımsız Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) ve Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı (KASAV) tarafından da GREVIO'ya bağımsız gölge raporlar sunulmuştur.

Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi

2012 yılında kurulan Araştırma Merkezi misyonunu "cinsiyetçiliği bitirme ve cinsiyet temelli baskıyı ortadan kaldırma umuduyla, öncelikle Türkiye'de, akademik toplulukları ve kamuyu eğitmek ve onlar için araştırma yapmak" olarak belirlemiştir. Eşitlik ve cinsiyet tartışmalarını yeniden gözden geçirmeyi hedefleyen merkez, bu alanın sadece kadın ve erkekler ile sınırlı olmadığını LGBT+ kişileri kapsadığını vurgulamaktadır. Feminist bir organizasyon olarak tanımlanan Merkez, 2016 yılından itibaren Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Kadın Algısı Araştırması yürütmektedir. 2020 yılında 5.si yayınlanan araştırma sonuçları kadının toplumda yaşadığı en büyük sorunun şiddet olduğuna işaret etmektedir. Araştırmaya göre, kadınların %68'si, erkeklerin ise %63'ü şiddeti ilk sırada tanımlamıştır. Merkez, Kamu Çalışanı LGBTI Durumu konusunda bir araştırma gerçekleştirmiştir. Daha önceki yıllarda Cinsel ve Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırının Haritalanması Araç Seti eğitim materyali hazırlanmıştır. Eğitim materyali çalışmaları 2019 yılında Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı'nın (TAPV) desteği ile KHAS+ Kulübü ile birlikte Güvenli Cinsellik Kılavuzunun hazırlanması olmuştur.

SU GENDER

Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (SU Gender), resmi olarak 2015 yılından beri faaliyettedir. 2020 yılında üniversite içinde ve dışında cinsel taciz, cinsiyete dayalı şiddet, çeşitlilik ve kapsayıcılık konularında uluslararası webinar serisi düzenlenmiştir.

Diğer Kamusal Aktörler

KONDA'nın Toplumsal Yaşamda Şiddet ve Travma çalışmasıyla 2017 yılında genel olarak şiddete ilişkin durumu ortaya koyan çalışmasında, kadınların maruz kaldıkları şiddet biçimlerine de değinmiştir. Kadınların maruz kaldıklarını açıklamalarının kolay olmadığı ve özel olarak bu konuya odaklanmayan araştırmalarda olduğu gibi cinsel şiddete maruz kalma düzeyi oldukça düşüktür. KONDA'nın 2019 yılı içindeki çalışmalarından biri Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Raporu: Hayat Tarzları 2018 Raporu'dur. Bu çalışma, toplumsal cinsiyete yaklaşımları ve kullandıkları dil açısından kendilerini de eleştiren bir çalışmadır.

Sosyo Politik Araştırma Merkezi, pandemi sürecinde kadınlara yönelik şiddetin arttığını gösteren bir araştırma gerçekleştirmiştir. 3-8 Nisan 2020 tarihleri arasında gerçekleştirildiği belirtilen, araştırma yöntemi hakkında sınırlı bilgi olan araştırma sonuçları pandemi öncesi hiçbir şiddete maruz kalmadığını belirten kadınların %85'ten %57'ye düşmüştür.

IPSOS, 2019 yılında gerçekleştiği Türkiye Barometresi Araştırması'nda Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında kamuoyunun değerlendirmelerine yer verdiğini belirtmektedir. Ancak, rapora web sayfası üzerinden ulaşamamıştır.

Türk Tabipler Birliği Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu²⁵ (TTB-KHKSK), kadınlara yönelik şiddet konusundaki bilgilendirici çalışmalarını pandemi sürecinde de devam ettirmiştir. Kadın ve çocuk haklarının korunmasına ilişkin güncel gelişmelere ilişkin açıklamalar yapan KHKSK, İstanbul Sözleşmesi Yaşatır kampanyası başta olmak üzere kadın örgütleri ve platformlarının çalışmalarını desteklemektedir.

²⁵ https://www.ttb.org.tr/kollar/kadinhekim/arsiv_haber.php

Göstergeler ve Veri Kaynakları

Kadınlara yönelik şiddet alanında Birleşmiş Milletler kuruluşları başta olmak üzere uluslararası kuruluşlar, araştırma grupları ve sivil toplum örgütleri tarafından birçok gösterge geliştirilmiştir. Bu alana ilişkin verinin resmi kayıtlardan elde edilmesinin zor ve eksik olduğundan, göstergeler büyük oranda araştırmalardan elde edilmektedir. Standart yöntemler ve sorular aracılığıyla ülkeler arasında karşılaştırılabilirlik sağlanması için yürütülen çabanın ürünü olarak küresel ve bölgesel bazı göstergeler ve endeksler kullanılmaya başlanmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Toplumsal Cinsiyet Endeksi ²⁶

Birleşmiş Milletler 'in 2015-2030 için hazırladığı 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nden 5.si toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınlar ve kız çocuklarının güçlenmesi ile ilgilidir. Diğer amaçlar arasında da TCE ile ilişkili göstergeler bulunmaktadır. Equal Measures 2030 bağımsız sivil toplum örgütü ve özel sektör olarak dünya genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla veri ve kanıt ile savunuculuk ve eylemliliği buluşturmayı hedeflemektedir. SKA verisini kullanarak küresel ve bölgesel düzeyde analizler yapan ve BM kuruluşları ile iş birliği içinde çalışan Equal Measures 2030, 2018 yılında Toplumsal Cinsiyet Endeksi oluşturmuştur.

SKA Toplumsal Cinsiyet Endeksi, 17 SKH'nin 14'ünde yer alan 51 göstergelyi kullanarak 129 ülke için hesaplanmıştır. Endekste her amaç için 3 ile 5 arasında gösterge kullanılmıştır. Endekste kullanılan 51 göstergenin hepsi sadece toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeler değildir. Seçim kriteri sonuçları itibariyle toplumsal cinsiyet eşitliğini etkileyecek olan göstergelerdir. Tüm ülkelerde yeterli verinin olmaması ya da güvenilir olmaması nedeniyle, endeks çalışmasının bir başlangıç çalışması olarak tanımlanmıştır. Endekste doğrudan kadınlara yönelik şiddet ile ilgili olarak kullanılan 3 göstergeden ikisi 5. Amaca ilişkin *çocuk, erken yaşta ve zorla evlilikler* ve *partner şiddetinin algılanması* ile 16. Amaca ilişkin *kadın cinayeti mağdurlarıdır*.

Dünya genelinde 129 ülkeye ait veriyi, kadınlar ve kız çocuklarının %95'ini kapsayan endeksin 100 üzerinden küresel ortalama değeri 65.7 ile zayıf ya da geçer düzeyde olarak tanımlanmıştır. Endeks değerinin en yüksek olduğu ülke 89.3 değeri ile Danimarka'dır. 129 ülke arasında 70. sırada olan Türkiye'nin skor değeri 65,2'dir.

²⁶ EM2030 (2019). Harnessing the power of data for gender equality: Introducing the 2019 EM2030 SDG Gender Index. Equal Measures 2030. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1106>)

EIGE Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi²⁷

Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü'nün (EIGE) geliştirdiği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi, çalışma, para, bilgi, zaman, güç ve sağlık ile ilgili göstergeleri temel alarak hesaplanmaktadır. Şiddete ilişkin göstergeler endekse dâhil edilmemekle birlikte, şiddetin toplumsal cinsiyet eşitliğine engel olmasını belirterek bu alana ilişkin göstergeleri de kullanmaktadır. 2015 yılından beri hesaplanan endeks 2019 yılında güncellenmiştir. Güncel raporda, kadınlara yönelik şiddet ile ilgili 3 gösterge eklenmiştir:

- **Kadın cinayeti:** 11 Avrupa Birliğine üye ülkede aile üyesi ya da yakın ilişki içinde oldukları partnerleri tarafından planlanmış şekilde cinayet sonucu öldürülen kadınlara ilişkin veri bulunmamaktadır. Verisi bulunan 17 üye ülkede ise 2016 yılı içinde 788 kadın partneri ya da bir aile üyesi tarafından öldürülmüştür.
- **Kadınların klitoris kesimi (FGM):** Avrupa Birliğinde bu alanda güvenilir ve karşılaştırılabilir veri yoktur. EIGE, 9 AB üyesi ülkede klitoris kesimi riski altında olan kız çocuklarının sayısını tahmin etmiştir.
- **İnsan ticareti:** 2016 yılında AB'de insan ticareti mağduru olan kayıtlı kadın sayısı 7007'dir. Kadınlara yönelik şiddetin sonlandırılması AB'nin önceliklerinden biridir. Üye ülkeler arasında kadınlara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması ve önlenmesine ilişkin AB bünyesinde yürütülecek stratejilerin geliştirilmesi için cinsiyet temelinde ayrıştırılmış karşılaştırılabilir veri gereklidir (EIGE, 2020):

EIGE TCE Endeksinin 2019 değeri 67.4'tür. AB üyesi ülkeler arasında İsveç (83.6) ve Danimarka (77.5) toplumsal cinsiyet eşitliğine en çok yaklaşmış olan ülkelerdir. AB ülkeleri arasındaki farklılıklara dikkat çeken EIGE, AB'nin TCE alanında doğru yolda olmakla birlikte salyangoz hızıyla ilerlediğine dikkat çekmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili olarak Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi gibi her yıl güncellenen endeksler olmakla birlikte bu endeksler içinde kadınlara yönelik şiddete ilişkin göstergeler kullanılmadığından bu raporda yer verilmemiştir.

²⁷ EIGE (2020). Gender Equality Index 2019 in Brief: Still Far From the Finish Line. <https://eige.europa.eu/news/gender-equality-index-2019-still-far-finish-line>

Türkiye'nin Göstergeler ile Mevcut Durumu

Türkiye'de kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve kadın cinayetlerine ilişkin sürekli, güvenilir ve güncel veri mevcut değildir. Ülke genelini temsil eden bazı göstergeler 2014 yılında gerçekleştirilen Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması²⁸ kapsamında elde edilmiştir. Göstergeler konusunda 2017-2020 döneminde kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin çalışmalarının artmasına bağlı olarak daha önce belirlenen göstergeler bu güncelleme çalışmasında yeniden değerlendirilmiştir.

Bu güncelleme çalışmasında, bazı göstergelerin ifadeleri değiştirilmiş, bazı göstergeler çıkarılarak sadeleştirilmiş ve yeni göstergeler eklenmiştir. Tablo 2 ve 3'te, verisi mevcut olan göstergeler ile önerilen göstergelere yer almaktadır. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınlara Yönelik Şiddet Raporu'nda insan hakları normları ve bu normları destekleyen uluslararası sözleşmelere/belgelere dayanan 84 gösterge sayısı, güncelleme çalışmasında 64 olarak belirlenmiştir. Göstergelerim meta verisi, gösterge birimi, veri kaynakları, veri üretme yöntemi ve veri üretme sıklığına biçiminde sunulmuştur.

Mevcut göstergelere ilişkin güncel veri araştırmalar, kamu kurumlarının web sayfalarında ve raporlarında yer alan çalışmalar ile sivil toplum örgütlerinin verilerine dayanarak göstergelerin altında güncel veri veya durum biçiminde aktarılmıştır.

²⁸ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yararlanıcı kurum olduğu araştırma Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yürütülmüştür.

Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
1.Kadınların maruz kaldığı fiziksel partner şiddeti yaygınlığı İdari kayıtlara göre eşi/birlikte olduğu erkekler tarafından fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üzerindeki kadınların oranı (yaş grubu, medeni durum ayrımında) <i>Güncel veri (2014 Araştırması):</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %36 (yaşam boyu)</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %8 (son 12 ay)</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma, ŞÖNİM, İçişleri Bak. (kolluk)	Yıllık, araştırma periyodu
2. Kadınların maruz kaldığı cinsel partner şiddeti yaygınlığı İdari kayıtlara göre eşi/birlikte olduğu erkekler tarafından cinsel şiddete maruz kalan 18 yaş üzerindeki kadınların oranı (yaş grubu, medeni durum ayrımında) <i>Güncel veri (2014 Araştırması):</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %12 (yaşam boyu)</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %5 (son 12 ay)</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma, ŞÖNİM, İçişleri Bak. (kolluk)	Yıllık, araştırma periyodu
3. Kadınların maruz kaldığı fiziksel ve/veya cinsel partner şiddeti yaygınlığı İdari kayıtlara göre eşi/birlikte olduğu erkekler tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan 18 yaş üzerindeki kadınların oranı (yaş grubu, medeni durum ayrımında) <i>Güncel veri (2014 Araştırması):</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %38 (yaşam boyu)</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %11 (son 12 ay)</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma, ŞÖNİM, İçişleri Bak. (kolluk)	Yıllık, araştırma periyodu
4. Kadınların maruz kaldığı duygusal partner şiddeti yaygınlığı İdari kayıtlara göre eşi/birlikte olduğu erkekler tarafından duygusal şiddete maruz kalan 18 yaş üzerindeki kadınların oranı (yaş grubu, medeni durum ayrımında) <i>Güncel veri (2014 Araştırması):</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %44 (yaşam boyu)</i> <i>15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %26 (son 12 ay)</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma, ŞÖNİM, İçişleri Bak. (kolluk)	Yıllık, araştırma periyodu
5. Gebelik döneminde fiziksel partner şiddeti yaygınlığı İdari kayıtlara göre eşi/birlikte olduğu erkekler tarafından gebelik döneminde fiziksel şiddete maruz kalan 18 yaş üzerindeki kadınların oranı (yaş grubu, medeni durum ayrımında) <i>Güncel veri (2014 Araştırması): 15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %8</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma, ŞÖNİM; Sağlık Bak.	Yıllık, araştırma periyodu

Tablo 1: Mevcut Göstergeler (devam)				
Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
6. Fiziksel partner şiddeti sonucu yaralanan kadın oranı İdari kayıtlara göre eşi/birlikte olduğu erkekler tarafından maruz kaldığı fiziksel şiddet sonucu yaralanan 18 yaş üzerindeki kadınların oranı (yaş grubu, medeni durum ayrımında) <i>Güncel veri (2014 Araştırması): 15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %26</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma, ŞÖNİM; Sağlık Bak.	Yıllık, araştırma periyodu
7. Partner şiddeti nedeniyle kurumsal destek arayışında olan kadınların oranı <i>Araştırma verisi (2014 Araştırması): 15-59 yaş grubundaki evlenmiş kadınlar için %11</i>	Yüzde	KSGM	Araştırma	Yıllık, araştırma periyodu
8. Çocuk yaşta evlilik oranı 20-24 yaş grubundaki kadınlar arasında 18 yaşından önce evlenen kadınların/erkeklerin oranı <i>Güncel veri (2018-TNSA): 20-24 yaş grubundaki kadınlar için %15</i>	Yüzde	KSGM, TÜİK, Adalet Bak	Araştırma, evlilik istatistikleri	Yıllık, araştırma periyodu
9. AÇSHB-KSGM'nin kamu kurumları ile KYTCTŞ alanında yürüttüğü proje sayısı <i>Güncel veri (2020): Veri mevcut araştırıp yayınlanmalı.</i>	Sayı	KSGM	Kayıt incelemesi	Yıllık, araştırma periyodu
10. KSGM'nin KYTCTŞ konusunda desteklediği/yürüttüğü araştırma sayısı (nicel/nitel/karma, araştırma konusu, desteklenen kuruluşun statüsü ve kuruluşun faaliyet gösterdiği il ayrımında) <i>Güncel veri (2020) : 4 araştırma</i>	Sayı	KSGM	Kayıt incelemesi	Yıllık, araştırma periyodu
11. KYTCTŞ ile Mücadele Ulusal Eylem Planının varlığı <i>Güncel durum (2020): Dördüncü Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı hazırlanıyor.</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
12. KYTCTŞ Mücadele Ulusal Eylem Planının toplumsal cinsiyet analizi temelinde bütün şiddet biçimlerini içermesi <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
13. KYTCTŞ Mücadele Ulusal Eylem Planının net zaman aralıkları ve hedefler içermesi <i>Güncel durum (2020): Evet</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
14. KYTCTŞ Mücadele Ulusal Eylem Planının bağımsız denetiminin olması <i>Güncel durum: Evet, GREVIO raporları ve STK Gölge Raporları</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
15. Şiddetsiz müfredat: KYTCTŞ konusunun ulusal müfredata dâhil edilip edilmemesi (farklı kademelere uygun biçimde) <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık

Tablo 1: Mevcut Göstergeler (devam)				
Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
ŞİDDETLE MÜCADELEDE KORUMA VE DESTEK HİZMETLERİ				
16. KYTCTŞ biçimlerinden özellikle çocuk yaşta, erken ve zorla evlilik konusunun ulusal müfredata dâhil edilip edilmemesi (farklı kademelere uygun biçimde) <i>Güncel durum: Hayır</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
17. Hukuki danışma merkezi sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılıp, yayınlanmalı.</i>	Sayı	AÇSHB-KSGM	İdari kayıt	Yıllık
18. Kadın danışma merkezi sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılıp, yayınlanmalı.</i>	Sayı	AÇSHB-KSGM	İdari kayıt	Yıllık
19. Cinsel saldırı merkezi sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılıp, yayınlanmalı.</i>	Sayı	AÇSHB-KSGM	İdari kayıt	Yıllık
20. Sığınmaevi sayısı <i>Güncel durum (2020): 145</i>	Sayı	AÇSHB-KSGM	İdari kayıt	Yıllık
21. KYTCTŞ'e özel 7/24 hizmet sunan telefon hattının varlığı <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Sayı	AÇSHB-KSGM	İdari kayıt	Yıllık
22. Cinsel şiddete özel 7/24 hizmet sunan telefon hattının varlığı <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Sayı	AÇSHB-KSGM	İdari kayıt	Yıllık
23. İlk Adım Birimi sayısı <i>Güncel durum: Veri mevcut yayınlanmıyor.</i>	Sayı	KSGM, ŞÖNİM	Kayıt verisi	Yıllık
24. ŞÖNİM sayısı <i>Güncel veri (2020): 81</i>	Sayı	KSGM, ŞÖNİM	Kayıt verisi	Yıllık
25. ŞÖNİM'den yararlanan kadın sayısı <i>Güncel veri (2020): 120.160</i>	Sayı	KSGM, ŞÖNİM	Kayıt verisi	Yıllık
26. KADES Uygulamasını indiren kadın sayısı <i>Güncel veri (2020 Kasım ayına kadar toplam): 620.829</i>	Sayı	KSGM, İçişleri Bak.	Kayıt verisi	Yıllık
27. KADES Uygulamasını kullanarak ihbarda bulunan kadın sayısı <i>Güncel veri (2020 Kasım ayına kadar toplam): 48.686</i>	Sayı	KSGM, İçişleri Bak.	Kayıt verisi	Yıllık
28. KYTCTŞ ile Mücadele İl Eylem Planı hazırlayan il sayısı <i>Güncel durum (2020): 81</i>	Sayı	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
29. EGM'lerdeki Aile İçerisinde Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği sayısı <i>Güncel durum (2020): 1086 (Şube Müdürlüğü ve Büro Amirliği sayısı il ve ilçe düzeyinde)</i>	Yüzde	KSGM, İçişleri Bak.	Kayıt verisi	Yıllık

Tablo 1: Mevcut Göstergeler (devam)				
Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
30.Sığınmaevi açan Belediye sayısı <i>Güncel veri: 32 belediye</i>	Sayı	KSGM, Belediyeler	Kayıt verisi	Yıllık
31.Barolara bağlı olarak hizmet veren Kadın Danışma ve Şiddet Önleme Merkezi sayısı <i>Güncel durum: Veri mevcut araştırıp güncellenmeli.</i>	Sayı	Adalet Bak., KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
32.Jandarma GK bünyesinde hizmet veren Çocuk ve Kadın Kısmi Amirliği sayısı <i>Güncel durum (2020):37</i>	Sayı	KSGM, İçişleri Bak.	Kayıt verisi	Yıllık
33. Cinsel Taciz ve Saldırı Merkezi bulunan üniversite sayısı <i>Güncel durum (2020): 16 üniversite</i>	Sayı	YÖK	Kayıt verisi	Yıllık
34.İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükte olması <i>Güncel durum (2020): Evet</i>	Evet/Hayır	CB, TBMM; KSGM	Resmi Gazete	Yıllık
35.Evlilik içi tecavüzün suç sayılması <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>		CB, TBMM; KSGM	Resmi Gazete	Yıllık
36.Israrlı takibin suç sayılması <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	CB, TBMM; KSGM	Resmi Gazete	Yıllık
37.Yasal evlenme yaşınının 18 olması <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	CB, TBMM; KSGM	Resmi Gazete	Yıllık
38.On sekiz yaşından önce yapılan evliliklerinin suç sayılması <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	CB, TBMM; KSGM	Resmi Gazete	Yıllık

Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
1.AÇSHB bütçesinin genel bütçe içindeki oranı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Yüzde	Maliye Bak.	Bütçe incelemesi	Yıllık
2.KSGM bütçesinin AÇSHB bütçesi içindeki oranı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Yüzde	KSGM	Bütçe incelemesi	Yıllık
3.KSGM bütçesi içinde KYTCTŞ faaliyetlerine ayrılan bütçe oranı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Yüzde	KSGM	Bütçe incelemesi	Yıllık
4.AÇSHB'nin desteklediği KYTCTŞ alanında çalışan STK sayısı (il/ faaliyet alanı ayrımında) <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Sayı	KSGM	Kayıt incelemesi	Yıllık
5.Kamu kurumlarının KYTCTŞ konusunda desteklediği/yürüttüğü araştırma sayısı (nicel/nitel/karma, araştırma konusu, desteklenen kuruluşun statüsü ve kuruluşun faaliyet gösterdiği il ayrımında) <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Sayı	KSGM	Kayıt incelemesi	Yıllık
6.KYTCTŞ ile mücadele konusunda KSGM'nin belirlediği etik kuralların varlığı <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt incelemesi	Yıllık
7.Uluslararası insan hakları belgelerinin çevirisinin uygunluğunu denetleyen bağımsız bir denetim mekanizmasının varlığı <i>Güncel durum (2020): Hayır</i>	Evet/Hayır	KSGM	Kayıt incelemesi	Yıllık
8.Kadın cinayeti sonucunda yaşamını yitirmiş kadın sayısı (yaş grupları, medeni durum, fail ile ilişkin ayrımında) <i>Güncel veri (2020 Ocak-Kasım-İçişleri Bakanlığı) : 234</i> <i>Güncel veri (2020 Ocak- Kasım- KCDP) : 275</i> <i>Güncel veri (2020 Ocak-Kasım- BİANET) : 260</i>	Sayı	Adalet Bakanlığı	İdari kayıt, araştırma	Yıllık
9.Tedbir kararı alınan ve öldürülen kadın sayısı (yaş, medeni durumu, fail ile ilişki ayrımında) <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Sayı	Adalet Bakanlığı	Kayıt incelemesi	Yıllık
10.Tedbir kararı alınan ve öldürülen kadınların kadın cinayetleri içindeki oranı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Yüzde	Adalet Bakanlığı	Kayıt incelemesi	Yıllık
11.Annesi, babası tarafından öldürülen çocuk sayısı <i>Güncel durum (2020):Bilinmiyor</i>	Sayı	Adalet,Sağlık Bak.	Kayıt incelemesi	Yıllık

Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
12.Ailesi, akrabaları ya da tanıdıklar tarafından, istediği halde, eğitime devam etmesi engellenen ya da okuldan ayrılmasına neden olunan kadın yüzdesi (yaşa göre) <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i> <i>Güncel araştırma verisi (2014 Araştırması): 15-59 yaş grubu için %32</i>	Yüzde	MEB, Araştırma	Kayıt incelemesi, araştırma	Yıllık, Araştırma pe
13.15 yaşından sonra ailesi, akrabaları ya da tanıdıklar tarafından istekli olduğu halde, çalışması engellenen ya da işten ayrılmasına neden olunan kadın yüzdesi (yaşa göre) <i>Güncel araştırma verisi (2014 Araştırması): 15-59 yaş grubu için %11</i>	Yüzde	AÇŞHB, Araştırma	Kayıt incelemesi, araştırma	Yıllık, Araştırma periyodu
14.İsrarlı takip yaygınlığı (yaş, eğitim, medeni durum ayrımında) <i>Güncel durum (2014 Araştırma verisi): 15-59 yaş grubu için %27</i>	Yüzde	Araştırma	Nicel araştırma	Araştırma periyodu
15.Dijital şiddet yaygınlığı (yaş, eğitim, medeni durum ayrımında) <i>Güncel durum (2020): Bilinmiyor</i>	Yüzde	Araştırma	Nicel araştırma	Araştırma periyodu
16.Yükseköğretimde TCE Eylem Planı hazırlayan üniversite sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılarak yayınlanabilir.</i>	Sayı	YÖK	Kayıt verisi	Yıllık
17. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda eğitimlere katılan şiddet faillerinin oranı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor.</i>	Yüzde	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
18.Şiddet uygulamış erkekler arasında toplumsal cinsiyet eşitliği ve KYTCTŞ konusundaki eğitimleri yarıda bırakanların sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Sayı	KSGM	Kayıt verisi	Yıllık
19.Şiddete maruz kalan kadınların talep ettikleri koruma kararı sayısı (koruyucu ve önleyici karar ayrımında) <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Yüzde	Adalet Bakanlığı	Kayıt verisi	Yıllık
20.Şiddete maruz kalan kadınların aldıkları koruma kararı oranı (koruyucu ve önleyici karar ve mahkeme ayrımında) <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut yayınlanmıyor</i>	Yüzde	Adalet Bakanlığı	Kayıt verisi	Yıllık
21. Kadına yönelik şiddet uygulaması nedeniyle hakkında dava açılan erkek sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılarak yayınlanabilir.</i>	Sayı	Adalet Bakanlığı	Kayıt verisi	Yıllık
22. Kadına yönelik şiddet uygulaması nedeniyle ceza alan erkek sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılarak yayınlanmalı.</i>	Sayı	Adalet Bakanlığı	Kayıt verisi	Yıllık
23. Kadına yönelik şiddet uygulaması nedeniyle hapis cezası alan erkek sayısı <i>Güncel durum (2020): Veri mevcut araştırılarak yayınlanabilir.</i>	Sayı	Adalet Bakanlığı	Kayıt verisi	Yıllık

Tablo 2: Önerilen Göstergeler (devam)				
Gösterge	Birim	Kaynak	Yöntem	Sıklık
24.Tedbir kararı alınan şiddet faillerinin ASPİM'ler aracılığıyla izlenmesi oranı (yeniden tedbir kararı alınması, dava açılması gibi) <i>Güncel durum (2020): Bilinmiyor</i>	Yüzde	Adalet Bakanlığı	Kayıt verisi	Yıllık
25.Şiddete maruz kalan göçmen kadınlardan bağımsız ikametgâh alanların sayısı (İstanbul Sözleşmesi'ne dayanarak) <i>Güncel durum (2020): Bilinmiyor</i>	Sayı	İçişleri Bakanlığı, GİGM	Kayıt verisi	Yıllık
26.Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet nedeniyle sığınma başvurusunda bulunan kadın sayısı <i>Güncel durum (2020): Bilinmiyor</i>	Sayı	Büyükelçilikler	Kayıt verisi	Yıllık

Kaynaklar

EIGE (2013). Study to identify and map existing data and resources on sexual violence against women in the EU: Report. European Institute for Gender Equality. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1107>)

EIGE (2018a). Recommendations for the EU to improve data collection on intimate partner violence. European Institute for Gender Equality. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1108>)

EIGE. (2018b). The role of the judiciary in administrative data collection on intimate partner violence. <https://eige.europa.eu/publications/role-judiciary-administrative-data-collection-intimate-partner-violence>

EIGE (2019). Police and justice sector data on intimate partner violence against women in the European Union. European Institute for Gender Equality. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1109>)

European Commission. (2016). Strategic Engagement for Gender Equality 2016-2019. European Union. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/751>)

International Commission of Jurists (2007). *The Yogyakarta Principles*. United Nations. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/735>)

Taştan, C, Küçüker Yıldız A. (2019). Türkiye’de Kadın Cinayetleri 2016 Yılı Verileri ve Analizler. Polis Akademisi Yayınları.

UN Women. (2017). System-wide Strategy on Gender Parity UN Women Implementation Plan. UN Women. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1110>)

UN-Women’s Strategic Plan, 2018-2021, Achieve Gender Equality and Empower all Women and Girls, Including Women’s Full Enjoyment of Their Human Rights, <https://www.unwomen.org/en/executive-board/strategic-plan>

United Nations. (2019). Improvement in the status of women in the United Nations system Report of the Secretary-General. United Nations. (<http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1111>)

WHO, HRP. (2020). Covid-19 and violence against women: what the health sector/system can do? (7 Nisan 2020) erişim adresi:

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331699/WHO-SRH-20.04-eng.pdf?ua=1>

Erişim tarihi: 27.07.2020.

WHO_RHR (2020). RESPECT women: Preventing violence against women. Available

at:[https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/312261/WHO-RHR-18.19-](https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/312261/WHO-RHR-18.19-eng.pdf?ua=1)

[eng.pdf?ua=1](https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/312261/WHO-RHR-18.19-eng.pdf?ua=1) Erişim tarihi: 27.07.2020

Web Kaynakları:

<https://www.icisleri.gov.tr/kadin-acil-ihbar-sistemi-kades-ile-ihtiyaciniz-oldugu-anda-guvenlik-guclerimiz-bir-tikta-yaninizda>